

Tekst 43: Geloof men nog steeds aan het bestaan van de duivel?

De *Neue Zürcher Zeitung* van zaterdag / zondag 12 / 13 Juni 1999 (66) Nr. 133 publiceerde een tekst van dhr. Herbert Haag (1915/2001), een Duits-Zwitserse rooms-katholieke theoloog en bijbelgeleerde. Hij staat bekend als de eerste katholieke theoloog in de moderne tijd die het bestaan van de duivel als een wezenlijk bestanddeel van het christelijk geloof ontkent. We vonden dit krantenartikel in het archief van Mr. T'Jampens. Zoals men zal zien zette hij een kruis over een aantal zinnen, waarmee hij duidelijk aangaf het niet eens te zijn met de visie van de auteur, Herbert Haas. Gaan we op dit thema dieper in.

1. Een originele Duitse tekst (p.2)

Geven we vooreerst de originele Duitse tekst (zie foto) weer.

2. De integrale vertaling (p.3 tot 5)

Geven we daarna de integrale vertaling ervan. De zinnen die in het krantenartikel doorkruist werden, staan hierbij cursief weergegeven.

3. De verschilpunten (p.6 tot 7)

Wijzen we vervolgens op de verschilpunten in visie tussen de auteur en Mr. T'Jampens.

4. Mobutu, ex-president van Zaïre (p.8 tot 11)

We gaan, met betrekking tot het al of niet bestaan van duivels, in op een documentaire die we op YouTube vonden en die een aantal demonische aspecten van deze dictator toelicht.

5. Nicolae Ceaucescu, de Roemeense dictator (p.12 tot 13)

We verwijzen eveneens naar de Roemeense dictator Nicolae Ceaucescu.

6. Mr. T'Jampens over exorcisme (p.14 tot 65)

We geven een (gedeeltelijke) tekst over exorcisme weer, die we vonden in de nalatenschap van Mr. T'Jampens

7. Besluit (p.66 tot 67)

Laten we het tenslotte aan de lezer of lezeres over, om bij het overdenken van hier vermelde feiten, zelf tot een overwogen keuze te komen met betrekking tot het al of niet bestaan van boze geesten of duivels.

1. Een originele Duitse tekst (p.2)

Geven we vooreerst de originele Duitse tekst weer.

2. De integrale vertaling (p.3 tot 5)

Geven we hier de integrale vertaling ervan. De zinnen die in het krantenartikel doorkruist werden, staan hierbij *cursief* weergegeven.

Teken des tijds: Geen einde aan het geloof in de duivel.

Het nieuwe katholieke exorcisme ritueel

Op 1 juli 1976 stierf Anneliese Michel, een 23-jarige studente onderwijs, in het Frankische wijnstadje Klingenberg am Untermain, nadat maandenlang “exorcisme”, het uitdrijven van duivels volgens de instructies van de katholieke kerk, op haar was toegepast met goedkeuring van bisschop Stangl van Würzburg. De “Klingenberg-zaak” veroorzaakte grote opschudding. De officiële kerk gaf toe dat er fouten waren gemaakt. Toch verklaarden de Duitse bisschoppen dat aan het geloof van de “kerk” in de duivel niet mocht worden getwijfeld of getornd. Toch eisten zij dat het exorcisme ritueel uit 1614, dat in Klingenberg was gebruikt, werd aangepast aan het veranderde bewustzijn. Toegegeven, het zou meer dan twintig jaar duren voordat Rome aan dit verzoek voldeed. Op 1 oktober 1998 keurde paus Johannes Paulus II een nieuwe exorcisme-ritus goed, die op 22 november 1998 wettelijk bindend werd. Het is een document van 85 pagina's in het Latijn.

De nieuwe rite werd geprezen als een grote prestatie, vooral door de kerkelijke persbureaus en media. Daar is echter geen sprake van. Strikt genomen zijn er twee kleine correcties. Het wordt aanbevolen om bij tekenen van duivelse bezetenheid medische artsen en psychiaters te raadplegen, weliswaar alleen degenen “die gevoel hebben voor geestelijke dingen (“sensum rerum spiritualum”). En, naast de voorgaande gebiedende formule, waarin de duivel rechtstreeks als tegenstander wordt aangesproken - “Ik bezweer je, Satan ; vertrek van dit schepsel ...” - is er ook een verzoekformule. -, wordt ook een smeekbede aangeboden: “Hoor, Heilige Vader, het gekerm van de smekende Kerk en sta niet toe dat uw zoon (dochter) wordt bezeten door de vader der leugen...”. De exorcist kan kiezen tussen commando's, hij kan ze ook combineren.

De tekenen van bezetenheid in het nieuwe ritueel zijn letterlijk overgenomen uit het oude: een werkelijk bezeten persoon kan 1. verschillende woorden spreken in een voor hem vreemde taal of iemand begrijpen die ze spreekt: 2. ver verwijderde en verborgen dingen onthullen en 3., krachten tonen die zijn leeftijd en lichamelijke gestel te boven gaan. In een andere context, gelden dezelfde prestaties als tekens van speciale heiligheid.

Een ernstige tegenstrijdigheid;

Er zou echter geen nieuwe exorcisme-ritus nodig zijn als Rome er niet nog steeds van overtuigd was dat bezetenheid, het in bezit nemen van een persoon door de duivel, bestaat. De tegenstrijdigheid waarin de Romeinse autoriteiten zich bevinden is kenmerkend voor het geloof van de duivel als geheel. Verscheidene malen wordt herhaald dat Jezus, Satan en zijn koninkrijk heeft verslagen (“regnum tuum destruxit”). Maar hoe kan hij dan ongehinderd doorgaan met zijn kwaad, zodat hij weer “verslagen” moet worden door een exorcisme? Wie het kwaad aan de duivel toeschrijft, moet, gezien het kwaad in de wereld, wel twijfelen aan het feit dat Jezus de duivel heeft overwonnen. We horen dit dus nooit in het Nieuwe Testament, of zelfs maar dat Jezus zijn werk opvatte als een strijd en overwinning op de duivel. Natuurlijk vermaant de 1e brief van Petrus (1e eeuw na Christus) de gelovigen om nuchter te zijn en om nuchter en waakzaam te zijn, want hun tegenstander, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, op zoek naar wie hij kan verslinden (5:8). De Kerk verwijst naar deze tekst wanneer zij de duivel bestrijdt, en een exorcisme is ook bedoeld om dit doel te dienen. Het is echter niet altijd succesvol. Het moet vaak worden herhaald, een kwellende procedure die weken en maanden kan aanslepen en in Klingenberg eindigde met de dood van de patiënt.

De tegenstrijdigheid wordt niet in de laatste plaats verklaard door het feit dat het nieuwe Romeinse doctrinaire en liturgische document nog steeds geen rekening houdt met de historisch-kritische methode, die in de Bijbelwetenschap al 200 jaar vanzelfsprekend is. In de katholieke kerk werd het, na een lange strijd van de hoeders van het geloof (ergste fase onder Pius X 1903-1914), verplicht gesteld met de circulaire van Pius XII “Divino afflante Spiritu” in 1943 en herbevestigd door het Tweede Vaticaans Concilie. In de brief van de Pauselijke Bijbelcommissie van november 1993 wordt speciaal verwezen naar de Joodse achtergrond van het Nieuwe Testament en de vroege Kerk en wordt gewaarschuwd tegen het verheffen van de gebruiken, ideeën en denkwijzen uit Jezus' tijd tot geloofsnorm voor christenen van de 20e eeuw.

Demonen zijn geen duivels

Dit geldt vooral voor de legenden over de oorsprong van de duivel, die ten tijde van Jezus een grote plaats innamen in de niet-Bijbelse Joodse literatuur. *Omdat God nauwelijks een duivel kon hebben geschapen*, werden allerlei verhalen verzonnen. Hoe oorspronkelijk goede geesten slecht waren geworden. Een dominante rol werd gespeeld door de vermeende zonde en straf van de engelen. Al snel bestond hun zonde uit het verliefd worden op vrouwen en het plegen van overspel met hen. Al snel werden de engelen er weer van beschuldigd een opstand tegen God te hebben geïnfuseerd, die natuurlijk moest mislukken. Als straf hiervoor werden zij ontdaan van hun hemelse glorie en nu deden zij uit afgunst alles om de mensheid ongeluk te brengen. Deze *fantasieën* werden in de christelijke verkondiging doorgegeven als bindende goddelijke

openbaring. En zo is de legende van de val van de engelen ook terug te vinden in het nieuwe exorcisme. Het staat buiten kijf dat de Joodse ideeën van die tijd ook bekend waren bij de auteurs van de geschriften van het Nieuwe Testament en daarin werden weerspiegeld.

Maar terwijl het geloof in de duivel *in het jodendom slechts een voorbijgaand verschijnsel is* en vandaag de dag nauwelijks nog een rol speelt, heeft de kerk dit twijfelachtige erfgoed ijverig gekoesterd en gehandhaafd. De praktijk van exorcisme werd gerechtvaardigd door te zeggen dat het de taak van de Kerk was om te doen wat Jezus had gedaan. *Maar Jezus heeft nooit duivels uitgedreven. Wat hij uitdreef waren demonen of geesten. Deze hebben niets met duivels te maken.* De mensen van toen voelden zich veel meer bedreigd door natuurrampen en milieuverschijnselen dan wij. We kunnen bijvoorbeeld de meeste ziekten “rationeel verklaren”, ook al kunnen we ze niet altijd genezen. De oude mens zag ziekte echter als een vijandige kracht *waartegen hij weerloos was.* Omdat hij de ware oorzaak van de ziekte niet kende, schreef hij deze toe aan het sinistere werk van boze geesten. In de tijd van Jezus was het geloof dat ziekte werd veroorzaakt door demonen ook wijdverbreid onder het Joodse volk. Dit geloof werd waarschijnlijk gedeeld door Jezus. Als Hij demonen uitdrijft, betekent dat in onze taal dat Hij zieken genas.

Helaas gaat dit feit volledig verloren in het nieuwe exorcisme ritueel. Herhaaldelijk worden duivels en demonen in één adem genoemd (“diabolus et / alii / daemones” of “daemonia”), zodat de demonen verschijnen als een soort lagere duivel of leger van de duivel (“legio diabolica”). *De uitdrijvingen van Jezus opvatten als uitdrijvingen van de duivel is een ernstige vergissing, die in feite het fundament van het hele document wegneemt en het tot een verspilling maakt.* Zoals gezegd is de nieuwe versie van de ritus waarschijnlijk doorslaggevend op verzoek van het Duitse episcopaat. Ik vraag me af of het Duitse episcopaat zich daarin kan vinden?

Herbert Haag

3. De verschilpunten (p.6 tot 7)

Trachten we de visie van Mr. T’Jampens die toch een exorcist, een duivel-uitdrijver, was, en de verschilpunten met de visie van Dhr. Haas, hieronder kort weer te geven.

Dhr. Haas stelt dat God nauwelijks een duivel kan geschapen hebben. Voor Mr. T’Jampens zijn duivels engelen die in opstand gekomen zijn tegen God. Het is dus evident dat God ze geschapen heeft, zodat in die visie het bestaan van de duivel geen fantasie, maar een brute werkelijkheid is. Het kan dus niet dat de duivel *in het jodendom slechts een voorbijgaand verschijnsel* zou zijn.

Dhr. Haas beweert dat *Jezus nooit duivels heeft uitgedreven. Enkel demonen of geesten, die echter niets met duivels te maken hebben.* Mr. T’Jampens zal dit stellig tegenspreken.

We lezen in de evangeliën dat Jezus wel degelijk mensen van hun bezetenheid heeft verlost. Lezen we de tekst over exorcistiek, van mr. T’Jampens zelf (zie verder onder nr. 6) dan blijkt dat niet alle gevallen die zich als bezetenheid aanmelden, inderdaad door duivels zijn veroorzaakt.

Het kan b.v. om een overledene gaan die in de andere wereld zijn of haar weg niet vindt en zich in paniek en verwarring vastklampt aan verwanten, vrienden of bekenden in deze wereld. Die aanwezigheid is sensitief aan te voelen, samen met de hiermee samengaannde vermoeidheid. Helderzienden ‘zien’ bovendien die aanwezigheid. De overledene hangt inderdaad met zijn of haar etherisch lichaam letterlijk aan de nog levende persoon, en zuigt een deel van diens levenskracht op om dat etherische lichaam in stand te houden. Mr. T’Jampens pleit ervoor om te trachten zulke slachtoffers hun werkelijke - overleden - situatie te doen inzien en hen te verzoeken om de greep op deze wereld te lossen. Slechts zo kunnen ze hun evolutie elders vervolgen, weg dus van deze aarde. Hun etherische lichaam valt dan uiteen, houdt op te bestaan en zij evolueren verder in een nog fijner, astraal lichaam. In zulke gevallen is er uiteraard geen bezetenheid meer en wordt een exorcisme overbodig.

Volgens Dhr. Haas kunnen bijvoorbeeld de meeste ziekten “rationeel verklaard” worden, ook al kan de patiënten niet altijd genezen worden. Hier stelt zich het probleem van het lijden, waarover elders (zie o.m. op deze website *tekst 21. Filosoferen over het kwaad*, (een andere tekst van Mr. T’Jampens).

Letten we toch op met de term “rationeel verklaren” van een ziekte. Iemand kan plots overlijden aan b.v. een hartaderbreuk. Medisch kan dat als ‘verklaring’ wellicht volstaan. Maar de echte ontologische vraag blijft: wat is de oorzaak van die breuk? En die zou wel eens van fijnstoffelijke aard kunnen zijn. Zij die thuis zijn in wat men apocalyptiek heet, het onthullen van waarheid, zullen b.v. verwijzen naar een karmische oorzaak. Reïncarnistisch gezien kan - letten we op het voorbehoud - de ziekte of de tegenslag een gevolg zijn van een fout die begaan werd in een vorig of in het huidige leven. Zo gezien kan de mens de veroorzaker of veroorzaakster zijn van het eigen leed. Hiermee is echter niet gezegd dat de mens noodzakelijk

weerloos is tegenover het kwaad dat hij of zij bedreef of dat anderen hem aandoen. De mens kan berouw tonen, of indien mogelijk, zijn of haar fout herstellen, en om vergeving vragen via gebed. Hij of zij kan ook bidden om zich te beschermen tegen kwaad dat anderen hem willen aandoen.

Een andere mogelijkheid is b.v. dat iemand met een magische natuur het slachtoffer het leven niet gunt en weet hoe hij of zij dat aan boord moet leggen om die medemens uit de weg te ruimen..

En vermelden we nog dat, als Jezus mensen geneest, hij van een heel ander standpunt uitgaat dan het exclusief medische. Met andere woorden, de zo ‘objectief’ ingestelde medische wetenschap is één grote menselijke constructie die van het subject uitgaat en niet van een buiten haar bestaande werkelijkheid.

Dat de toepassingen van de medische wetenschap overigens haar grenzen heeft, mag b.v. ten overvloede blijken uit wat nog volgt.

4. Mobutu, ex-president van Zaïre (p.8 tot 11)

We gaan, met betrekking tot het al of niet bestaan van duivels, in op een aantal aspecten van een documentaire die we vinden op YouTube en die handelt over het beleid van Mobutu.

We citeren, met betrekking tot ons thema, het al of niet bestaan van duivels, een aantal uittreksels van de documentaire. Deze is getiteld: *Il était une fois Mobutu roi du Zaïre Congo Vost FR. Belgique*. We geven de teksten die we uitkozen, hier weer in Nederlandse vertaling. Iedereen kan op internet de originele versie bekijken en beluistert en deze zal eveneens te lezen staan op het Franstalige deel van onze website. De documentaire duurt 2 uur en 2 minuten. Bij de hier geciteerde uittreksels geven we telkens het tijdverloop weer wanneer ze zich tonen in de documentaire. Wie ze op YouTube wil zien en horen, weet ze dus snel te vinden.

Er was eens een luipaard koning...

Na 28 minuten is Abert Mukendi, een wiskundige, aan het woord. Hij vergelijkt het karakter van Mobutu met dat van een luipaard: sluw, verraderlijk, onbetrouwbaar en gevreesd. Letten we ook op de kleding van Mobutu: zijn jasje en hoed zijn bij herhaling van de huid van een luipaard gemaakt. Voor wie iets van magie kent is dit niet zonder betekenis, wie dat draagt, kan, onder bepaalde voorwaarden, delen in de karaktereigenschappen van het betreffende dier.

Mukendi zegt: “De luipaard valt niet van voren aan. In het algemeen is het niet zijn fysieke kracht die hij gebruikt. Vaak zit de luipaard in een boom en springt van daaruit op je. Hij heeft een verraderlijk karakter. Hij weet gevoelens te manipuleren als een mens. Hij handelt als een mens, maar blijft een katachtige, en daardoor kan hij heel lang met je zijn zin doen en de overhand houden”.

Na 49 minuten is Pierre Yambuya, de helikopterpiloot van Mobutu, aan het woord.

“Ik had verschillende geheime missies (opm.: met de helikopter) uitgevoerd tijdens het regime van Mobutu en meer bepaald op deze plaats waar ik nu ben, hier bijvoorbeeld. Vroeger zorgde ik hier voor het transport van de vermoorde gevangenen. Meestal kwamen ze van deze kant van het gebouw. Onder het rooster dat u hier ziet (opm.: Yambuya wijst het), werden de lijken bewaard. Zij die de helikopters 's nachts over de rivier zagen vliegen, dachten dat het ging om een nachtelijke bewaking van onze grens met Congo. Dit was echter niet zo. Het ging om het droppen van menselijke lijken in het water, van mensen die door Mobutu's geheime diensten werden geëxecuteerd. Na elke vlucht maakten Mobutu's veiligheidsagenten de helikopter volledig schoon, zodat er tussen de dekzeilen geen bloedsporen meer zouden te vinden zijn. De lijken werden immers steeds in dekzeilen gewikkeld.”

Na 50 minuten is de toenmalige Minister van Informatie aan het woord.

“Ik wist dit alles (opm.: over de moorden en de droppings van lijken in de Zaïre-stroom), maar we konden niet spreken. We liepen het risico vermoord te worden. Mobutu vermoordt mensen zoals wij een insect pletten. We willen blijven leven ...”

Na 58 minuten, idem.

“Ik weet veel over de seksualiteit van president Mobutu. Hij hield veel van vrouwen, een beetje zoals iedereen, maar hij ging verder dan dat. Je kunt van vrouwen houden. Hij ging verder dan dat... En wat erger is, is dat hij de zaak politiseert. Hij ging met bijna alle vrouwen van zijn medewerkers om. Dat is toch heel ernstig. En ikzelf, ik was ambassadeur in Parijs, zag dat hij aanstalten maakte om mijn vrouw te versieren. Ik zag dat b.v. telkens als we in een restaurant waren. Hij zorgde er dan altijd voor dat mijn vrouw in zijn directe omgeving was. Ik kon zijn toenaderingen (opm.: tot mijn vrouw) zien, maar ik deed alsof ik het niet zag. Het is gênant.”

Na 59 minuten, idem.

“Weet je, een man die weet dat zijn vrouw bij de chef is geweest is vernederd, totaal vernederd. Deed hij (opm.: Mobutu) het om via deze vrouwen alles te weten wat zijn personeel deed? Het is mogelijk, het is mogelijk, om zich van zijn macht te verzekeren, om alles te weten. Je weet dat de president zo heel goed alle informatie kan ontdekken. Hij wilde alles weten, alle informatie, hij wilde alles weten...”

Na 60 minuten is een gewone man aan het woord.

“Hij gebruikte veel vrouwen, vooral andermans vrouwen om hun mannen te verzwakken en zo zelf machtiger te worden. Natuurlijk nam hij andermans vrouwen. Hij verzwakte zijn neef, hij volgde hem als een schaduw, zodat hijzelf sterker werd. Maar als je de vrouw van je buurman neemt, weet je alles over de buurman.”

Na 1 uur en 28 minuten is de toenmalige Minister van Informatie opnieuw aan het woord.

“Toen Nicolae Ceausescu (opm.: de Roemeense dictator, zie verder) werd vermoord, hadden we beelden daarvan. Ik heb Mobutu deze beelden bezorgd. Hij telefoneerde me nadien. Mijn God. Hij riep. Hij vroeg : hoe heb je dat kunnen doen. Ik zei, maar president, dat doet toch niets met je? Hij vertelde me echter niet echt waar hij mee zat. Hij was erg boos en verbrak de verbinding. (...) Het was zijn manier om te bekomen. Ik geloof dat hij zichzelf ook in zo'n situatie moet gedacht hebben, gezien het feit dat hij het Zaïrese volk had geleid zoals Ceausescu het Roemeense volk. Hij vreesde dat de Congolezen hem op dezelfde manier nog zouden kunnen doden.”

Na 1 uur en 46 minuten is een gewone man aan het woord.

“In het begin heeft Mobutu veel bloedbaden aangericht. Hij doodde, en sommige mensen zeiden dat het eigenlijk offers waren die hij bracht (opm.: aan de geesten die het bloed, of liever de energie in het bloed aanwezig, eisten, voor de diensten die ze aan Mobutu hadden geleverd), mensenoffers, en dat hij vanaf een bepaald moment niet meer zo veel mensen kon doden (opm.: en offeren) als vroeger (opm.: gezien het verzet dat zich stilaan tegen Mobutu begon te vormen). En dan vragen ze (opm. : de geesten) je om twee of drie mensen (opm. : te offeren), en je weet niet hoe je ze moet geven (opm.: want Mobutu heeft steeds minder mensenoffers voorradig). En op dat moment nemen de geesten ze zelf (opm.: wat de geesten niet krijgen voor hun bewezen diensten, nemen en kiezen ze zelf. Ze eisen slachtoffers om de bloedziel, de fijnstoffelijke energie in het bloed aanwezig); dan nemen ze je kind, dan nemen ze je vrouw, dan nemen ze je liefste vriend, dan nemen ze... enz. enz.”

Na 1 uur en 48 minuten is Pierre Janssen, schoonzoon van de president aan het woord.

“We gingen door zeer moeilijke tijden en eens per jaar..., en ook..., ik zou zeggen drama's in de familie, er zijn kinderen van de president in de familie (opm.: gestorven), maar er waren familieleden tijdens..., er was de broer van de president jaren daarvoor (opm.: gestorven), er waren veel dingen en veel dingen die elkaar opvolgden (opm.: herhaalde tegenslagen). Ik, die niet klaar was voor deze dingen en die er in het begin niet in geloofde..., het vereist enige toelichting, en het beangstigt me, er waren mensen die uitzinnig weenden op de begrafenis van mijn zwager, er waren familieleden, mensen die schreeuwden en zeiden (opm.: aan Mobutu): Stop, stop met het gebruik van deze zwarte magie en hekserij want als je dit gebruikt moet je er aan de andere kant voor betalen, je moet het betalen met je dierbaren, dus dat wil zeggen met iets (opm.: met iemand) waar je aan gehecht bent. Het is heel eng.”

Opm.: Verwijzen we hier naar het boek, de *Homo religiosus*, op deze site, hoofdstuk 3.3.2. *Macumba, Les forces noires* en naar de Latijnse uitspraak “Do ut des”. We citeren:

We hebben het zogenaamde “do ut des” al vermeld. We omschreven het als: ik, gelovige bezorg u, godheid, via een offer de vereiste fijnstoffelijke energie, opdat gij godheid, een deel van die energie transformeert en ze voor de oplossing van mijn probleem (opm.: in het geval van Mobutu, aan de macht blijven) gebruikt. Dit offer bestaat bijvoorbeeld (opm.: bij de Macumba, een midden Amerikaanse en oorspronkelijk Afrikaanse religie) uit veldvruchten of uit het bloed van een pas geslacht dier. Laten we het Marie-Josée (die als een “mère-des-dieux” een aantal lagere godheden ten dele beheerst) zelf verwoorden: “Wij voeden die goden regelmatig met kruidenbaden en bloedige dierenoffers. Want het bloed is de essentiële onderbouw van de energie. Al onze ceremonies beginnen met bloedige offers. Het bloed is de drager van alle leven”.

Een aantal natuurreligies zal hierop doorredeneren tot de uiterste consequentie: een nog krachtiger bloedoffer bestaat in het offeren van een mens. “Wie mijn (opm.: het slachtoffer is aan het woord) vlees eet en mijn bloed drinkt bezit mijn levenskracht”, zo zien zij het. Voor

heel wat tijdgenoten zal deze laatste zin enigszins vertrouwd in de oren klinken. Ook tijdens een misviering worden gedurende de consecratie gelijkaardige woorden gezegd. Toch is het verschil torenhoog. Want, zo stellen christenen, gaat het in de H. Mis om een offer op onbloedige wijze en de energie, de fijnstoffelijke levenskracht komt van Jezus, en heeft een ethisch zeer verheven peil. In de niet-Bijbelse religies ligt dat toch heel anders. Religie is in zijn diepere kern blijkbaar heel wat ingewikkelder dan datgene wat we op het eerste gezicht zouden vermoeden.

Tot zover dit uittreksel uit de *Homo religiosus*. Men ziet wellicht de analogie tussen o.m. de Macumba, deze Afrikaanse niet-Bijbelse religie die samen met de slaven in midden en noord Amerika werd geïmporteerd, en de werkwijze van de tovenaars die met hun geesten, Mobutu bijstaan. Dat blijkt ook duidelijk uit het volgende uittreksel.

Na 1 uur en 51 minuten is de toenmalige minister van Informatie andermaal aan het woord.

“Hij (Mobutu) had veel gri-gri, talismannen, ik wist niet dat Mobutu de grootste magiërs ter wereld had, de grootse maraboës (opm.: een soort magiërs) ter wereld, de machtigste wichelroedelopers ter wereld, magiërs. Ik zag ze persoonlijk, ik zag ze een glas mensenbloed drinken (!) voor zijn macht, voor zijn kracht, voor zijn gezag. Het is ongelooflijk.”

Tot zover enige toelichtingen bij deze documentaire.

“J’ ai sacrifié ma vie pour mon peuple, et on m’ a poignardé dans le dos” (Ik offerde mijn leven op voor mijn volk, en ik werd in de rug gestoken.) Zo klaagde Mobutu op het einde van zijn leven. Men ziet dat het bewustzijn zich illusies kan maken betreffende zichzelf. Enerzijds zo spreken, en anderzijds zwarte magiërs raadplegen, getuigt van weinig eerlijkheid ten opzichte van zichzelf. Het aardse leven lijkt hier wel eens meer op een zachte hel. Wie vanuit de onderwereld incarneert in een lichaam, vindt de aarde een heerlijke plaats. Wie van veel hoger komt, ervaart het bestaan op deze wereld als ondermaats. In regel gaat men na de dood terug naar de ‘sfeer’ waartoe men behoorde. Weinig mensen gaan na hun dood naar een hogere sfeer.

Herinneren we ons de Bijbeltekst *Matth. 4:8/9* waarbij Satan Jezus bekoorde in de woestijn: “Opnieuw nam de duivel Jezus mee op een zeer hoge berg, hij toont Hem alle rijken van de wereld met hun heerlijkheid en zegt: “Dit alles zal ik u geven als gij voor mij in aanbidding neervalt”. Dergelijke ‘vorsten’ spelen blijkbaar soms een zeer hoge rol. Satan is daarbij de eerste en machtigste, aangezien hij “alle rijken” van deze wereld beheerst. Inderdaad: *Joh. 12:31* zegt dat “de vorst van deze wereld” - Satan is blijkbaar bedoeld - door het oordeel van God zal buitengeworpen worden.

Jezus betwistte de aanspraken van de duivel op deze wereld niet, maar antwoordde dat zijn koninkrijk niet van deze wereld is. In een machiavellistische wereldpolitiek wordt het zonneklaar dat deze wereld inderdaad nog mijlenver verwijderd is van het Godsrijk.

5. Nicolae Ceausescu, de Roemeense dictator (p.12 tot 13)

We halen in een gelijkaardig verband eveneens de Roemeense dictator Nicolae Ceausescu aan. We verwijzen hiervoor naar de *cursus 8.1.*, p. 17 en 18, onder de titel : *Elementen van wijsbegeerte 1990/1991*, een cursus die de lezer of lezeres eveneens op deze site kan raadplegen. We citeren:

Sommigen, onder de invloed van het Verlichte rationalisme, denken dat het trans-empirisch – trans-rationele geen rol meer te spelen heeft, -- gezien de Moderniteit. Maar luisteren wij, geduldig, naar wat prof Pedru Radita, een specialist in zigeunercultuur en -geschiedenis, recentelijk (midden 1990) onthulde. Met name: Nicolae Ceausescu en diens vrouw Elena waren zigeuners. Elena b.v. was een vermaarde analfabete, die ooit zonnebloemzaad verkocht.

Volgens zigeunerleider Pedru Radita (hij kwam, in Roemenië, op na Ceausescu's val) was dubbelhartigheid een hoofdkenmerk der Ceausescu's.

a.-- Nicolae en Elena waren doodbeschaamd over hun afkomst. Meer nog: toen zij de macht in handen hadden, trachtten zij de hele zigeunerwereld uit te schakelen. Daarbij werden zij gesteund door een traditioneel anti-zigeunercommensalisme, dat sedert de XIII-de eeuw o.m. in Roemenië aanwezig was.

b1.-- Het is bekend dat vele zigeuners nog steeds, in hoge mate, in het mythische stadium leven en magische praxis kennen (zie de cursus p. 5). "In 1964 bezochten Nicolae en Elena, dan ook, een zwart-magiër (*opm.*: een toverkrachtige, die desnoods niet terugschrikt voor krasse, ja, immorele praktijken) in Egypte.

Tegen zware betaling - tienduizend dollar - beloofde deze, o.g.v. 'occulte' (= buitennatuurlijke, paranormale) arbeid, te maken dat van het echtpaar Ceausescu een magisch vermogen uitging zo dat b.v. het volk, bij het zien van de Ceausescu's, automatisch toejuichte". Aldus Radita. De toverkracht werd, te dier gelegenheid, voor een kwart eeuw toegezegd.

b2.-- Ter verlenging voor één jaar bezochten de Ceausescu's de magiër. Nu was - december 1989 - de conducator (leider) op officieel bezoek in Iran. Meteen werd het bezoek aan de magiër in Egypte uitgesteld.

Gevolg - aldus Radita - : toen Nicolae op 20 december op het traditionele balkon verscheen, werkte de toverkracht niet meer. "Ziedaar de verklaring voor zijn val". Aldus steeds Radita.

Toelichting.

(i) Dat de Ceausescu's zigeuners waren, - dat zij naar Egypte, bij een magiër, gingen,-- dat zij regelmatig toegejuicht werden -- dat alles is fenomenaal vast te stellen en, in beginsel, bewijsbaar (= toetsbaar). Dat zij ten val gebracht zijn, weet de hele planeet.

(ii) Dat hun gedrag - b.v. het raadplegen van buitennatuurlijk begaafden ergens rationeel verklaarbaar is, zal wel zijn. Dat hun val ergens door veroorzaakt werd, is historische wijsheid, - rationeel.

(iii) Dat het regelmatig toegejuicht worden allereerst aan de magiër en zijn inwerking te danken was,-- dat hun val enkel of althans in hoofdzaak te wijten was aan nalatigheid inzake vernieuwingsbezoek,-- dat overschrijdt en het fenomenale en het rationele. Een trans-rationeel gegeven heeft wellicht gewerkt. Maar wie zal daarvan het strenge rationele bewijs leveren?

Tot zover het uittreksel uit de cursus. Men zou het lijstje verder kunnen aanvullen met een aantal andere dictators die er gelijkaardige praktijken op nahielden (en houden).

6. Mr. T'Jampens over exorcisme (p.14 tot 62)

Exorcistiek (Bezweringstheorie). Deel II

(Redactie : naar een handgeschreven, doch nog onvolledige tekst, uit 1976, voor zover reeds gevonden in de nalatenschap van Mr. T'Jampens. Het deel I hebben we niet gevonden. Ook deel II blijkt onvolledig.)

Inhoud: zie p. 63

Exorcistiek: Uitgangspunt: "prikkel (P) - antwoord (A).

Onder exorcistiek verstaat men de leer over het exorcisme, bezweringstheorie als men wil. Uitgangspunt: de tweeledigheid "prikkel (P) - antwoord (A). Om de leer omtrent bezweren klaar voor de ogen te krijgen volgen wij de duidingsleer in een van haar grondschemata's.

Duiden is altijd een prikkel ondergaan en erop antwoorden of reageren. Daarvandaan de twee hoofdbestanddelen van de exorcistiek: de prikkel, die hier 'het kwaad' is, zoals de aloude taal zegt (bedoeld is, natuurlijk, het occulte kwaad) en de reactie, die hier de neutralisering of het te niet doen van het kwaad is, waarbij weerom de occulte neutralisering bedoeld is.

II B. algemene omschrijving van kwaad en bezweren.

Het uitgangspunt was het grond schema: 'actie-reactie', juister: prikkel-antwoord. Zakelijker: kwaad-bezwering van het kwaad. Vandaar dat wij dit hoofdstuk indelen in twee delen: B. (I). Het kwaad, B (II) De bezwering.

B (I): Het kwaad.

a. De voorgrond: vijf hoofdsorten

Vooreerst: welke mensen en met welke problemen meldden zich bij de exorcist aan? Men kan ze, bij de eerste indeling, tot vijf hoofdsorten herleiden:

(1). *Mensen die bezeten zijn*, d.i. mensen die, minstens tijdelijk, niet meer over zichzelf, vooral niet over hun vrijheid en hun zenuwstelsel beschikken en, dus, in de macht van een andere instantie zijn.

(2). *Bewoners van plaatsen waar het spookt*, d.i. mensen die ongewone ja paranormale verschijnselen meemaken die verder reiken dan hun eigen ziel, aura en lichaam en die de voorwerpen, de woningen, de dieren, de medemensen betreffen; b.v. klopgeluiden, voorwerpen die zich schijnbaar vanzelf verplaatsingen e.d..

(3). *Mensen die voortdurend (occulte) mislukkelingen kennen*, d.i. mensen die in ondernemingen op een niet meer normale en natuurlijke wijze mislukken. En zulks gedurende een week, een maand, een jaar lang, ja, jaren na elkaar en wel zo dat als ze iets ondernemen, deze onderneming praktisch tot wellukken brengen, maar dan telkens weer vaststellen dat zij mislukt, zodat zij zich, bevreemd, op de duur afvragen: “Wat gebeurt toch met mij, met ons? Welke macht bezorgt ons door die reeks misrekeningen? Dat is toch niet meer natuurlijk. Bestaat er zoiets als een niet-natuurlijke vijandig gezinde macht?”

(4). *Mensen die lijden onder een occulte vorm van seks*, d.i. mensen die, op een gegeven ogenblik, in hun geslachtsdelen, over hun hele lichaam, in hun innerlijk leven, van overmatige seksuele prikkels te lijden hebben, dit in tegenstrijd met hun vorige leefwijze, met als hoofdindruk: “Dat wordt mij op onnatuurlijke wijze aangedaan”. In dit verband moeten de ‘icubi’, (fijnstoffelijke wezens die bij de seksuele gemeenschap boven liggen), en sucubi, (fijnstoffelijke wezens die bij de seksuele gemeenschap onderaan liggen) vernoemd worden.

(5). *Mensen met een occulte ziekte*, d.i. mensen die gekwetst en of ziek zijn en die, na doktersonderzoek, tot de conclusie komen dat hun kwaal niet natuurlijk en niet normaal is, maar ergens uit een ongrijpbare bron voorkomt, daarbij ontstaat ook bij de geneesheer en/of de psychiater de indruk dat hier iets niet normaal is. Dit wordt bijvoorbeeld als volgt uitgedrukt: “De zieke heeft al de symptomen van de kwaal, maar niet de kwaal zelf”.

Al deze soorten kunnen ook tezamen voorkomen, b.v. kan in een spookhuis iemand occult behekst worden en in zijn of haar erotisch leven geplaagd en geteisterd worden. Al deze mensen worden meestal niet of hoogstens zeer gedeeltelijk geholpen door geneesheren, of psychiaters, of andere raadgevers. Eventueel ook door geestelijken die in de praxis van het exorciseren niet thuis zijn of er niet in geloven.

b. de achtergrond.

Na de beschrijving van wat ‘de voorgrond’ kan noemen, staan wij nu, de speculatieve methode getrouw, stil bij de achtergrond. Wij doen dit vooreerst op een statische wijze.

b.1. de occulte aanval /de kwaadaardige invloed.

Het kwaad moet, vooraf, in tweeën gesplitst worden: er is eerst, de occulte aanval en daarna laat zich de kwaadaardige invloed gelden.

(a) de aanval gaat uit van iemand.

Het slachtoffer voelt aan dat de aanval uitgaat van een persoon, van iemand. Deze heten wij de agent of aanvaller; het slachtoffer is de patiënt. Een mens wil een medemens benadelen en dit op een magische, occulte wijze (zie hierboven de vijf hoofdsoorten daarvan). De identiteitsvraag dringt zich hier op: “Wie juist is de aanvaller?” Hier zijn twee mogelijkheden.

De eerste is *de demonistische interpretatie*: zij beweert dat de aanvallers satanische geesten, demonen, duivels zijn, d.i. geesten, thuis in het onzichtbare tussen de godheid en deze aarde. Gezien hun demonische, boosaardige natuur is het duidelijk dat zij hun medemens willen

benadelen. De aloude primitieve godsdiensten geloofden in een soort van hemelgod of opperwezen, maar eveneens in het bestaan van één of meer tegenstanders van dit opperwezen.

Het Perzisch dualisme (zie de Gnostiekers, Albigenzen, Katharen, Bohomilen enz.) nam twee gelijke machtige opperwezens staan, de ene was goed, de andere was boos.

De Bijbel (Joden, christenen, islamgelovigen) kent enerzijds een goede, scheppende God (Jahwe, de Heilige Drie-eenheid, Allah), anderzijds Satan en de andere geschapen geesten die zich tegen god hebben gekeerd. Uit eigen initiatief en in volle vrijheid kozen en kiezen zij tegen God en voor het kwaad. Uit God komt alleen het goed; het kwaad komt uit sommige geschapen wezens. Het gemeenschappelijke in deze opvattingen is dat zij naast een hemelgod eveneens het bestaan van boze tegenstanders aannemen.

De tweede interpretatie is *de occultistische*; Deze vervalft in twee hoofdsorten, *de spiritistische* en *de magistische* (of dynamistische).

De spiritisten beweren dat de occulte aanval niet uitgaat van demonen (de religieuze interpretatie), maar van overledenen die niet tot rust gekomen zijn en zich, omwille van hun laag ethisch peil en hun verkeerde morele instelling, in de lagere sferen rond deze aarde en haar bevolking bevinden.

De magisten of dynamisten.

Houdt de religieus-theologische opvatting het bij demonen, en spreken de spiritisten van zielen, dan hebben beiden het over bestaande wezens.

In tegenstelling hiermee spreken de magisten of dynamisten van eerder onpersoonlijke krachten. De Griekse term ‘dunamis’ betekent inderdaad ‘kracht’. Magiërs stellen dat zij zulke krachten kunnen aanwenden en zo occulte processen kunnen beheersen. Van op afstand, zo wordt beweerd, kunnen zwarte magiërs hun medemens, hun mikpunt, zo treffen dat deze laatste allerlei onheilen, tegenslagen of ziekte ondervindt.

Opmerking. Meer dan eens wordt de tweede soort, de magisten, ‘occultisten’ geheten en dan stelt men spiritisme tegenover occultisme. Wij vermijden deze terminologie omdat magisme (= dynamisme) en spiritisme, beiden occult zijn, elk op de eigen wijze en, elkaar overigens niet-noodzakelijk tegenspreken.

(b) *het is niet duidelijk van wie de aanval uitgaat.*

De (occulte) invloed kan van een persoon uitgaan, maar dit is niet steeds duidelijk.

1. geladen plaatsen in het landschap

Mensen die ervoor gevoelig zijn - men spreekt dan van ‘sensitieven’ in de paranormale betekenis van het woord - kunnen op bepaalde geladen plaatsen in het landschap, trillingen aanvoelen. Zo kunnen hun ledematen plots een tintelend gevoel geven. Ook de handpalmen en de kruinchakra, de chakra net boven het hoofd, zijn hiervoor bijzonder gevoelig.

Deze fijne stralen of energieën kunnen uitgaan van welbepaalde aardlagen of van plaatsen waar een bron ontstaat, eventueel ook van stromende rivieren. Deze uitstraling kan goedaardig zijn, maar kan ook erg zwaar en geladen aanvoelen. Men kan zeggen dat het hier om lokale fysisch-chemische inwerkingen gaat. De oorzaak is dan onpersoonlijk. Maar er is meer.

2. plaatsen waar zich hevige emoties hebben voorgedaan

Oorzaken kunnen niet alleen onpersoonlijk zijn, maar ook persoonlijk. Al is dit laatste niet altijd even gemakkelijk waar te nemen. Zo zijn er plaatsen op de wereld waar zich hevige emoties hebben voorgedaan. Denken we aan een slagveld, plaatsen waar gefolterd werd, of waar een moord of zelfmoord gebeurde. Het natuurlandschap kan na verloop van jaren de sporen hiervan wel uitwissen, maar niet de bijhorende astrale, fijnstoffelijke sfeer. Die kan daar zeer lang, ja zelfs eeuwen blijven hangen. Denken we bijvoorbeeld aan een huis waarin een moord werd begaan. Voor sensitieven zal zulk een woning als zeer koud aanvoeld worden. Men heeft het dan over 'het geheugen van de muren'. Bij wijze van spreken kan men zeggen dat die muren, en alles dat in het huis aanwezig is, getuigen waren bij die moord. En op een merkwaardige manier dragen zij iets van die misdaad in zich en stralen het fijnstoffelijk ook uit. Sterker nog: helderzienden zullen zelfs beelden opvangen van de wijze waarop de moord begaan werd. Ook plaatsen waarin iemand jarenlang ziek, wanhopig of ongelukkig is geweest, dragen iets van die tegenslagen.

Zo kunnen welbepaalde 'sacrale' plaatsen met een zwart magische vloek beladen worden. Wie tot de groep der ingewijden behoort, is hiertegen bestand. Wie er niet toe behoort, de niet ingewijden, de profanen, zijn dit niet en ondergaan automatisch de sanctie. Men mag het 'heilige' en geladen karakter van de plaats nu eenmaal niet schenden. Doet men het toch, dan haalt men een vloek op zich, men verliest aan levenskracht en levensgeluk, en riskeert uiteindelijk ziek te worden en zelfs te sterven.

Verwijzen we b.v. naar de archeologen die het graf van Toet-ankh-Amon in 1922 ontdekten en hiermee ook ontheiligden, en het niet overleefden. Profaan gezien spreekt men van een reeks van toevallen en natuurlijke oorzaken. Wie de gebeurtenissen op helderziende wijze nagaat, merkt evenwel de rode draad die in de zogezegde 'natuurlijk oorzaken' op een occulte, verborgen wijze aan het werk is.

Denken we aan het zogenaamde 'kwade oog'. Op iemand rust bij wijze van spreken een occulte blik die kwaad sticht. Zo kan een mens die sterft in de eigen woning, en intens de gedachte koestert dat niemand het huis na hem of haar mag betrekken. Gebeurt dit toch dan zal hij of zij vanuit de andere wereld trachten de nieuwe bewoners het leven zuur te maken door allerlei spookfenomenen, door hen nachtmerries te bezorgen en hun energie te stelen. In zo'n geval kunnen sensitieven een aanwezigheid van iemand aanvoelen, die als een boze blik hun geluk geleidelijk steelt. Tenzij dit wordt ongedaan gemaakt. Iets waar we verder in deze tekst zullen op ingaan. Het kwade oog kan ook uitgaan van een levend medemens op aarde die zijn of haar medemens het geluk niet gunt, jaloers is en eventueel onbewust, zwart magisch op die medemens werkt.

Maar ook het omgekeerde geldt. Een medemens kan zijn of haar naaste alle geluk toewensen. En ook dat kent uiteindelijk zijn resultaat. Woningen waar mensen jarenlang gelukkig, in harmonie en liefde met elkaar hebben samengewoond, delen in die goede uitstraling. Komen sensitieven in zulke huizen, dan voelen zij zich bijzonder aangenaam. Helderzienden kunnen er bovendien begeleidende hogere geesten aantreffen: in de kosmos zoekt het gelijke het gelijke. Intense emotionele feiten zetten zich blijkbaar vast in de etherisch- astrale structuur van die plaatsen.

En nog dit: de harde wetenschap beroept zich op de zintuiglijke waarneming om te beweren dat wat niet met de zintuigen kan waargenomen worden, niet bestaat. Nog anders gezegd, men beroep zich op materiële gegevens om te stellen dat wat niet materieel is, niet bestaat. Of nog: wie voorop stelt dat enkel het materiële werkelijk is, vindt niets dat niet materieel is. Maar dat lijkt op een dove die beweert dat geluidstrillingen niet bestaan omdat hij ze niet hoort. Logisch gezien, en dus ook eerlijkheidshalve, moet men zich dan van enig oordeel onthouden, het valt buiten het terrein waarover men bevoegdheid heeft. Men bereikt dan niet de hele werkelijkheid, enkel dat deel dat materieel zintuiglijk waarneembaar is.

Zo gezien is wetenschap stevig gefundeerd, maar omvat ze niet het hele terrein van de werkelijkheid. Maken wetenschappers die aanspraken wel, dan moeten zij eerst bewijzen dat de wetenschap met haar eindige axioma's de oneindige werkelijkheid kan bevatten. Uiteraard kan zij dat niet. Beweert zij toch alomvattend te zijn, dan wordt zij tot een ideologie. Men stelt de eigen normen voorop en ziet slechts van de werkelijkheid wat aan die vooropstellingen beantwoordt, in plaats van de eigen axiomatic in overeenstemming te brengen met wat werkelijk 'is'.

Rest er dan enkel een blind geloof in helderziendheid? Laten we niet naïef zijn. Ook dat moet, waar mogelijk, getoetst worden, en waar dat niet kan, moet het nodige voorbehoud in acht genomen worden.

Samengevat: vijf hoofdtypes van kwaad en deze hetzij als aanval hetzij als invloed aanvoeld; ziedaar het kwaad.

b2. De aanval gaat uit van fijnstoffelijke wezens.

Maar er is meer. Op de achtergrond van zulke gebeurtenissen en situaties zijn er steeds wezens als dragers van fijne stof aanwezig. Inderdaad voelen sensitieven en zien helderzienden op zulke plaatsen nog demonen, zielen van gestorven en nog andere fijnstoffelijke wezens. Demonen zijn gemakkelijk wilskrachtig en hoogmoedig. Andere fijnstoffelijke wezens worden gemakkelijk als slijmerig en minder wilskrachtig aanvoeld. Er zijn niet alleen de fijnstoffelijke wezens, er is meer...

1. fijnstoffelijk geschapen gedachtevormen

Vooreerst kunnen zwarte magiërs eigen fijnstoffelijke gedachtevormen tot een zelfstandig leven brengen. Ze doen dit via hevige emoties en een sterke gedachteconcentratie.

Die tot leven gebrachte scheppingen richten zij dan op hun slachtoffer met de bedoeling deze laatste in zijn of haar levenskracht schade te berokkenen.

2. negatieve gedachten en gevoelsvormen van mensen zelf.

Op de tweede plaatsen zijn er de negatieve gedachten en gevoelsvormen van de mensen zelf. Concentraties of energieophopingen van fijne stof kunnen in de aura van een ziek mens wel voorkomen, maar indien ze niet te lang gekoesterd worden, kennen ze geen zelfstandig leven. Men kan ze nog relatief gemakkelijk beïnvloeden en zelfs vernielen door positieve gedachten te koesteren. Hun 'initiatief' is nog miniem. Door haast ononderbroken aan het negatieve te denken, kunnen deze gedachten echter sterker worden en uiteindelijk tot zelfstandige fijnstoffelijke wezens uitgroeien. Deze voeden zich aan die zielenkracht van wie ze, wellicht argeloos en onbewust, deed ontstaan. Denken we maar aan de mens die zich voortdurend inbeeldt van ziek of beklagenswaardig te zijn en zo zelf zijn of haar verslechterde toestand veroorzaakt. Dan wordt het moeilijker om zulke wezens te weerstaan. Nog moeilijker wordt het om weerstand te bieden tegen de invloed van transitieve wezens van zwarte magiërs en tegen de invloed van demonen. Gelukkig bestaat naast dit alles ook de kracht van een volgehouden positief denken. Dat bezorgt ons wezens die helend op ons kunnen inwerken. Ook hier zoekt het gelijke het gelijke.

Besluiten we enerzijds dat een mens kan geplaagd worden door fijnstoffelijke wezens die van een zwart magiër komen. Men zegt dat ze overgankelijk of transitief zijn. Maar anderzijds kan een mens net zo goed lastig gevallen worden door wezens die hij of zij met het eigen negatieve denken geschapen heeft. Men heet ze onovergankelijk, wederkerig of reflectief.

c. kwaad uit een ver verleden

Behandelden we tot hertoe situaties die zich, breed genomen, actueel voordoen, dan is er ook nog een vorm van kwaad dat in een ver verleden werd bedreven en dat nog nawerkt. Zeggen we dat het kwaad zich niet alleen synchronisch verwerkelijk, maar evenzeer diachronisch.

Het oproepen van, het aandenken (= anamnese) aan het verleden kan van zeer groot belang zijn. Wij denken hier aan het kwaad dat reeds bij de ontvangenis (= conceptie) van de mens aanwezig is. Het mag verbazen, maar in die visie komt een pasgeboren kind niet zonder zonden ter wereld. Het kwaad dat hij of zij reeds in zich draagt van voor de conceptie, het pre-conceptionele kwaad, kan dubbel zijn, althans in theorie:

a. uit een vooraf bestaan in de fijnstoffelijke wereld;

Het kwaad komt uit de pre-existentie of het vooraf bestaan in de fijnstoffelijke wereld;

b. uit een vorige incarnatie

Het kwaad is een gevolg van een vorige incarnatie (op aarde), dit laatste heten de

Hindoes ‘karma’, de katholieken ‘erfzonde’ en impliceert een (minimum aan) herbelichaming of reïncarnatie. Besluiten we dat ook het (pre-conceptionele) verleden mede de achtergrond vormt. Geven we met betrekking tot de reïncarnatie een Bijbels aanknopingspunt. In Joh. 1:19 e.v. vragen de Joden aan Johannes de dooper of hij de Messias is. Johannes antwoordde ontkennend. “Wie bent u dan wel? Bent u Elias?” vroegen ze. “Die ben ik ook niet”, antwoordde Johannes. Met andere woorden: De joden vragen hem of hij een (wedergeboorte van een) profeet is die al lang geleden gestorven is. Blijkbaar was de reïncarnatie-gedachte voor de toenmalige Joden niet zo vreemd.

B(II). De bezwering of het exorcisme.

a. bezwering als actie-reactie

Uitgangspunt is dus het schema: een prikkel (actie) – krijgt een antwoord (reactie). De prikkel waarop de bezweerder ingaat, is het (occulte) kwaad in al zijn vormen en in zijn achtergrond. De exorcist neutraliseert (doet te niet) door tegen te ageren. Die tegenactie heet ‘bezwering’ of ‘exorcisme’.

a1. Het woord ‘bezweren’

In het Nederlandse woord ‘bezweren’ steekt te woord ‘zweren’: be-zweren is iets, iemand behandelen, bewerken, erop inwerken door middel van zweren, denken we aan de uitdrukking: “een eed zweren”. Het betreft dan het uitspreken van woorden die iets plechtigs (iets sacraals) en iets krachtigs (voor de toekomst bepalend) in zich dragen.

Exorcisme is een via het Latijn (exorcismus) en Griekse woord ‘ex.orkismos’ tot ons gekomen. ‘Horkos’ is ‘eed’ waardoor men (af)dwingt: ‘horkos theoon’, is een Griekse spreekwijze en betekent: een ‘eed bij de goden’, waarbij men de goden als nadrukmiddel gebruikt, ja, ze als het ware door ze op te roepen dwingt als getuigen, als rechters, als wrekers. ‘Horkos’ betekent ook (door attributieve analogie) getuige van een eed, ‘godheid bij wie men zweert’. ‘Horkizo’ betekent ‘ik doe zweren’ (overgankelijk), ex(h)orkizo’ is dan ‘ik doe grondig zweren’.

a2. Een definitie

Bo Reicke – Lienhard Rost, *Bijbels-historisch woordenboek*, Utrecht - Antwerpen, spectrum, 1969, I 245, geeft als definitie van bezwering: “Toespraak (en meestal ook handeling) van (naar men dacht) een bezwerende kracht, die heil moet brengen en onheil moet uitbannen. Eventueel geschiedt dit door de uitbanning van de machten die in het spel zijn. Men voelt onmiddellijk dat deze definitie geformuleerd is door intellectuelen die afwijzend staan tegenover bezwering.

Marianne Verneuil, *Dictionnaire des sciences occultes*, Monaco, Les Documents d’art, 1950, pp. 192 -193, definieert als volgt: “L’ exorcisme est une opération magique qui a pour but de chasser le démon, de purifier et de préparer la sanctification. L’ exorcisme est donc un

reste des temps des sacrements en bénédiction (baptême, consécration d'une église, etc.)" ("Exorcisme is een magische operatie met als doel de demon te verdrijven, en de heiliging voor te bereiden en te zuiveren. Exorcisme is dus een overblijfsel uit de tijd toen de sacramenten en in zegeningen (doop, inzegening van een kerk, enz.)" nog meer in gebruik waren dan nu.

Schrijfster is occultiste maar van het magisch-dynamistische, type gemengd met moderne dieptepsychologie (Freud, Jung): "L'exorcisme procède de développement d' une force psychique emprunté à la collectivité" (Het exorcisme gaat uit van de ontwikkeling van een psychische kracht, ontleend aan de gemeenschap". Zo voegt zij er, wat verder aan toe.

Het *Pastorale dioecesis Gandavensis*, uitgegeven op bevel van Mgr. Delabecque, 21ste bisschop van Gent, in 1856, zegt op bladzijde 275: "*Exorcismi, illae dicuntur preces in quibus, waarin, Dei atque Ecclesiae nomini, , exorcista, adiurat daemones, ut creaturas relinquant, eis que inferre nocumentum cessent*".

"Bezwingingen, worden bepaald als dat soort gebeden, waarin, in naam van God en de kerk, de bezweerder demonen bezweert, om de schepselen te verlaten, en ermee op te houden hun kwaad te berokkenen".

a.3. Het Gentse Pastorale

Het Gentse Pastorale onderscheidt dan twee hoofdsoorten van bezwering:

(1) "*in energumenos sive onsessosa daemone*, op bezetenen of door demonen beheerste mensen inwerkend en

(2) "*in maleficiates seu maleficio affectos, tum in corpore tum in bonis temporalibus, uti sunt domus, animalia, lactinia etc.* (op slachtoffers van lotsworp getroffen inwerkend, nu eens (getroffen) in hun lichaam, dan weer (getroffen) in hun tijdelijke goederen zoals daar zijn huizen, dieren, melkproducten, enz.)

Dit pastorale behandelt de bezwingingen van blz. 274 tot 282 als een zeldzaamheid in die dagen, daar waar het pastorale, uitgegeven op bevel van Mgr. Vander Noot, in 1768, de bezwingingen behandelt, in Deel II, van blz. 106 tot 230. Dit betekent een enorm verschil op nog geen honderd jaar.

Tot daar een drietal wezensbepalingen, de eerste vanuit een kritisch-Bijbelse instelling, de tweede vanuit psychologiserend-occultistische, de derde vanuit een traditioneel katholieke. De veelduidige interpretatie van bezweren blijkt hiermee klaar.

b. wederkerige en overgankelijke neutralisering van het kwaad

De reflexieve (wederkerige, lusvormige) en transitieve (overgankelijke) neutralisering van het kwaad.

b1. verdediging tegen een lotsworp

Waarin bestaat nu wezenlijk een exorcisme? Papus (Dr. G. Encausse), *l'envoutement*, Paris, Perthuis; 1954, 4, p. 7 zegt dat de verdediging tegen een lotsworp (= envoutement, beheksing) bestaat uit drie bestanddelen:

(1). uitzuivering van het denk- en gedachteleven,

La mise du mental en état de propreté (= hygiëne du mental), het in een staat van reinheid brengen van de geest (= hygiëne van de geest), dit is: de uitzuivering van het denk- en gedachteleven, door b.v. gedurende twaalf dagen geen kwaad te zeggen van afwezig (achterklap), door geen gevoelens van nijd en afgunst te koesteren, ja door nauwkeurig op iedere gedachte en gevoel, d.i. iedere bewustzijnsinhoud te letten,

(2) vermeerdering van de geestelijke krachten

L'augmentation des forces spirituelles, de vermeerdering van de geestelijke krachten, door gebed. Volgens Papus, vooral door dat gebed waarin men zijn vijanden vergeeft, (o.c. blz.10), door naastenliefde en medemenselijkheid en door vergiffenis; zodoende versterkt de mens op die wijze zijn of haar geestelijke aura (o.c. blz.12). Maar blijkbaar kent het bidden voor zijn of haar vijanden ook grenzen. Verwijzen we naar de tekst van Johannes (*1 Joh 5:16*), waarbij de evangelist zegt dat hij voor sommigen niet bidt en wel voor diegenen die voortdurend blijven volharden in hun boosheid.

(3) activering der astrale krachten

La dynamisation des forces astrales qu' entourent chaque être humain, de activering van de rond ieder mens aanwezige astrale krachten. Hier vernoemt Papus o.m. het gebruik van scherpe metalen voorwerpen, metaalpunten: "*La force employé par les envouteurs est famille de l' électricité. Dans les maisons hantés ou, généralement, une jeune fille ou un enfant sert de médium, la force agissante brise le corps mauvais conducteurs de l' électricité comme le verre ou la porcelaine, et met en mouvement les objets métalliques, comme les casseroles, les pincettes et autres objets. Or, les pointes agissent sur cette force exactement comme sur l' électricité ; si bien que, si l' on a la chance de présenter une pointe dans un courant de force psychique ce courant est immédiatement détruit avec production d' une étincelle ou de gerbes de feu*". (o.c. p. 28).

"De kracht die lotswerpers gebruiken is verwant aan elektriciteit. In spookhuizen, waar meestal een jong meisje of kind als medium wordt gebruikt, breekt de opgeroepen kracht slechte elektrische geleiders, zoals glas of porselein. Deze kracht kan eveneens metalen voorwerpen in beweging brengen, zoals potten, pannen, tangen en andere voorwerpen. Welnu, puntige voorwerpen werken op deze kracht in, net zoals ze op elektriciteit inwerken. Als men een scherp voorwerp juist in een bundel van psychische kracht kan brengen, dan wordt deze bundel onmiddellijk vernietigd en tonen er zich vonken of vuurspatten. De 'bundel van

psychische kracht' slaat op de astrale stroom of fijnstoffelijke kracht die de lotswerper of zwarte magiër naar zijn slachtoffer heeft gezonden.

Houtskool slurpt astrale stromen op; welnu, de zwarte magiër stuurt boosaardige bewustzijnsinhouden (gedachten, gevoelens) uit naar de mentale sfeer van zijn slachtoffer; deze boze bewustzijnsinhouden worden begeleid door zielskracht die in een soort stroom, fijnstoffelijk uitgaat van de lotswerper. Welnu, indien het slachtoffer, rond of boven zich, houtskool plaatst, in een bord b.v., al was het onder zijn bed 's nachts, dan wordt de stoffelijke stroom erdoor opgeslorpt. Het volstaat die houtskool 's morgens in lopend water te werpen om ze te neutraliseren. Stromend water slurpt inderdaad het kwaad op. Denken we b.v. aan de doopselrituelen die van de gedachte uitgaan. (o.c. blz. 13-14). Magische tekens, planten, zelfs dieren, foto's, middelen die de magnetisering ongedaan maken, of verplaatsen zijn verdere astrale middelen ter zelfverdediging.

De ceremoniële magie, de magie die met rituelen werkt, en initiatieke magie (kabbalistiek) die met inwijdingen werkt, en hermetisme zijn dan de transitieve, d.w.z. exorcistische neutralisering, die Papus, o.c. 34-48, kort aanraakt, terwijl de hierboven vermelde zelfverdedigingsmiddelen de reflexieve (wederkerige) kant van de zaak vertegenwoordigen.

b2. het onderscheid tussen zelfverdediging en bezwering

Wat betekent het onderscheid tussen zelfverdediging en bezwering? Dit houdt in dat de bezweerder een dubbele rol te spelen heeft:

a. opvoeding – bevrijding

- door opvoeding van de getroffene; die opvoeding is door Papus de uiteengezet (zie de samenvatting hierboven); de mens is, in beginsel, een zelfwerkdadig wezen ook inzake neutralisering van het kwaad,

- door de bevrijding van de getroffene (zowel in zijn persoon als in wat hem omgeeft of toebehoort); dit is het exorcisme in de eigenlijke zin van het woord.

b. de structuur der neutralisering

Welke is de structuur (de wijze van ineenzitten) van de onvergankelijke of transitieve neutralisering van het kwaad? Deze is drievoudig net als die van de reflexieve of lusvormige neutralisering ervan:

(1) er is een mentaal aspect, namelijk het denken, het gevoel in de wil van de bezweerder: hij bedoelt het kwaad met zijn aandacht, hij verzet er zich tegen met heel zijn gemoed; hij drijft het uit met zijn wilskracht; dit is de bewustzijnsinhoud,

(2) er is een geestelijk, d.i. religieus aspect: hij verricht het mentale gedeelte (de bewustzijnsinhoud) al biddend en gesteund op de Gods- en medemensliefde; dit is de sacrale zijde;

(3) er is, nevens het mentale en het sacrale aspect, een fijnstoffelijk (astraal) aspect: hij zuivert de aura uit van de fijnstoffelijke zijde van het kwaad.

Deze drie samen maken het exorcisme uit.

b3. het aanrakingsaspect

Christopher Neil-Smith, *The exorcist and the Possessed*, New York City, Pinnacle Books, 1974, pp; 31 –32, licht de methode van bezweren toe. In Jezus' optreden zegt Neil-Smith, was bezwering “essentially a word of command combined with a divine touch”, wezenlijk en woordelijk uitgesproken bevel gekoppeld aan een goddelijke aanraking (o.c. 32).

“Sommige bezweerders”, aldus, Neil-Smith, “beweren dat men de handen niet hoeft op te leggen op een bezeten persoon, maar zij vergeten blijkbaar dat Jezus zijn handen legde op de vrouw die Satan had gebonden en haar van een ziektegeest verlost. Ik ben er van overtuigd dat bepaalde personen niet verlost worden doordat dit element onbekend was”.

Jezus legde de handen op bij de vrouw (Luc 13: 11-16; 11: 20): ze had een geest die haar kreupel maakte, ze was helemaal voorovergebogen. Hij beval de demon te vertrekken en dreef hem uit door haar zijn handen op te leggen. Beide, bevel en aanraking, zijn er wezenlijke bestanddelen van. Het mag duidelijk zijn dat Jezus bij zijn bevel en aanraking fijnstoffelijke krachten aanwendt die tot de genezing of uitdrijving leiden. Dat blijkt overigens ook uit *Lucas 8:43*, waar Jezus zegt dat iemand Hem had aangeraakt, want Hij had een kracht van zich voelen uitgaan. Dan blijkt dat een vrouw die al jaren aan bloedvloeïing leed, achter zijn rug de zoom van zijn kleed had vastgehouden. Zij geloofde dat ook Jezus' kleed deelde in zijn bijzondere levenskracht, en dat zij, als ze zijn kleed kon aanraken, op haar beurt ook zou delen in die hoge levensenergie. Dan, zo meende ze, zou ze van haar kwaal genezen worden. De evangelietekst vervolgt dat zij inderdaad genas.

Sommige priesters benadrukken de correcte formule, andere de onmisbaarheid van een gebedsgroep, maar geen van beiden is wezenlijk. Het is niet de ritus of de groep die het exorcisme uitmaken, maar het is de heilige Geest die bemiddelt door de woorden en daden van de exorcist. Zoals Ling, *Significance of Satan*, blz.19, het zegt: “Het wezenlijke in Jezus' boodschap is dat bezweringen het werk zijn van de Geest van God. Het enige exorcisme dat de kans heeft duurzaam te zijn, is het werk van de heilige Geest”. Tot daar de aanhaling uit Neil-Smith's boek.

De aanraking, door de evangelisten meermaals aangehaald, is een wezenlijk bestanddeel omwille van de fijnstoffelijke zijde van de bezwering. Staat de bezweerder reeds erg dicht bij de zieke, dan is er reeds een overdracht van fijne stof. Dit omwille van het in elkaar vloeien der beide aura's. Deze aanraking wordt echter maximaal door aanraking: door handoplegging op het hoofd en de ledematen van de zieke of bezetene en door de herhaalde strijkbewegingen van

de exorcist op het lichaam van de zieke. Denken we b.v. aan het magnetiseren. Zo dringt de exorcist veel doeltreffender door tot de aura van de getroffene dan wanneer hij enkel met zijn bewustzijn zou werken. Toch blijft dat bewustzijn de basisaanraking. Een onbewuste aanraking zal niet of althans veel minder uithalen omdat de intentie van de wil afwezig blijft.

Samengevat : exorciseren weerspiegelt de driedelige structuur van heelal en mens

- a. geestelijk - goddelijk,
- b. fijnstoffelijk (etherisch - astraal),
- c. grofstoffelijk

Deze structuur is eigen aan alle bezwering. De christelijke bezwering echter gaat uit van Jezus en de H. Geest die hij vanwege de Vader zendt, maar ook deze manier van bezweren weerspiegelt de algemene driedeligheid van alle bezweren. Althans indien bezweren als neutralisering van kwaad bepaald wordt. Want ook zwarte magiërs b.v. ‘bezweren’ maar dan in een geheel andere context en godloos. Daarover hebben wij het hier niet.

Opgemerkt zij dat Neil-Smith het woord ‘ritus’ in de enge en oppervlakkige betekenis van het woord gebruikt (scrupuleuze woordnauwkeurigheid op zich is ‘ritus’ in de nauwe betekenis). Er is echter de grondige betekenis: die valt samen met de drie aspecten maar beginnend met het grofstoffelijke.

Betreffende het aanrakingsaspect nog één opmerking. In Hand. 19: 11-12 lezen we : “Door Gods toedoen verrichte Paulus grote wonderen, zelfs de doeken en de werkkleren die hij gedragen had, zodat ze genazen en de boze geesten hen verlieten”. Deze tekst bevat het beginsel der relikwieverering: het (kussende) aanraken ervan straalt bevrijding en genezing uit alsof Paulus zelf bezwerend, genezend aanwezig was.

De occultistische uitleg is dat intieme dingen zoals ondergoed, speeksel dragers zijn van het ethisch-astraal lichaam en, langs daar om, van de geest van de persoon in kwestie. We lezen in Mark. 8: 23 dat Jezus speeksel in de ogen van de blinde deed en hem de handen oplegde, waardoor deze genas.

Deze tekens zijn symbolen in de zin van zichtbaar-makende en tegenwoordig-stellende werkelijkheden. Ze aanraken betekent contact met het astrale lichaam en met de geest van iemand. Als Luk. 8: 44 ons zegt: “De vrouw naderde Jezus van achteren, raakte de zoom van zijn mantel aan en op hetzelfde ogenblik hield haar bloedvloeïng op”, wordt deze tekst nu veel begrijpelijker. Meteen wordt het begrip ‘aanraking’ duidelijker.

B. (III). De geneeskundige en psychiatrische zijde.

a. de psychiatrische zijde van het kwaad

Een woord moet gezegd worden over de psychiatrische zijde van het kwaad en de bezwering. Psychiatrie houdt zich bezig met het geestelijk abnormale gedrag en zielenleven, nl.

diagnose/ psychotherapie

1. De diagnose (= het onderkennen) die de symptomen (sympathologie) en de oorzaken (etiologie) alsook de toerekeningsvatbaarheid (ethica) onderzoekt van de verschillende vormen van neurosen (zenuwziekten), psychopathieën (temperaments- en karakterafwijkingen op de rand van het abnormale) en psychosen (zielsziekten in de zin van krankzinnigheid)), enerzijds en anderzijds,

2. De psychotherapie (= verzorging) ervan d.m.v. suggestie, en hypnose, van psychoanalyse, individuele (Adler) en analytische (Jung) psychologie, en andere recentere methoden.

b1. De neurose

De neurose is van belang voor de exorcist. Zij is het onvermogen om de rol die men in het leven wil spelen op persoonlijk bevredigende wijze, te volbrengen. De neurastheniker komt daar vermoeid en uitgeput uit. De dwangneuroticus of psychastheniker gelukt er niet in zich wilskrachtig door te zetten en twijfelt voortdurend aan zichzelf. De hystericus, speelt als een aandachts- en genegenheidsbehoefte, op theatrale wijze een onechte rol. De verhouding van die drie is zo dat de eerste de basis is (uitputting der zenuwen) en dat de tweede en de derde alterneren op die basis. Het schema is: a + b1 of b2.

De psychopatische persoonlijkheid kent temperament- en karakterafwijking waarbij driften een hoofdrol spelen. Ze zijn bijzonder prikkelbaar en ongedurig. Men zegt wel eens van hen dat ze twaalf stielen kennen en dertien ongelukken ondervinden. Men rekent onder hen heel wat excentriekelingen, fantasten, oplichters, zwendelaars, fanatiekelingen, valse idealisten, voortdurende klagers, drankzuchtigen, hysteriekers. Velen zijn overgevoelig en ambitieus. Ook nemen zij het niet zo nauw met de moraal. Dieven, brandstichters en seksueel afgeweken mensen behoren tot dit soort.

De psychose staat voor krankzinnigheid. Deze is uiteraard veelvormig als het randgeval der psychopathie. De manisch depressieven worden gekenmerkt door een overdreven en woordrijke uitgelatenheid die afgewisseld wordt met zwaarmoedige, angstige melancholie. Paranoïde mensen bouwen een samenhangend stelsel van waandenkbeelden op, leven zich daar in en verschansen er zich in om aan de druk van het leven te ontsnappen. Epileptische mensen worden onder meer gekenmerkt door krampachtige aanvallen van vallende ziekte. Anderen intoxiceren zichzelf door chemicaliën en vergiftigen hun geest, wat zijn weerslag heeft op hun gedrag. Verder kennen we nog slachtoffers van syfilis, een geslachtsziekte die het centrale zenuwstelsel verstoort, ouderdomskrankzinnigen, de schizofrenen (die een soort tweede persoonlijkheid vertonen), al deze en nog anderen behoren tot de psychotische mensen of krankzinnigen.

b.2. Normaal, abnormaal, paranormaal

Nu is het zo dat:

(1) normaal en abnormaal vaak ineen vloeien:

De neuroticus is een normaal mens maar met een storing in het innerlijk leven en het gedrag, met als gevolg dat hij of zij een normaal leven niet aankan.

De psychopaat is een op het eerste gezicht normaal mens maar zijn persoonlijkheid kent een afwijkend gedrag, dat grenst aan het eigenlijke krankzinnige. Neurose, psychopathie en psychose lopen ineen, althans voor een deel;

(2) abnormaal en paranormaal lopen ook ineen, namelijk op twee manieren:

a. voor de oppervlakkige toeschouwer is een paranormaal gebeuren iets abnormaals.

b. het paranormale vervalt in twee soorten,

het ananormale (dat wat paranormaal is naar boven toe, d.i. verheffing boven het gemiddelde door een hoger bewustzijn, een vergroot handelingsvermogen, een fijner geweten, en

het katanormale (dat wat naar beneden toe paranormaal is, en de mensen verlaagd, leef- en werkonbekwaam en gewetenloos maakt); welnu, het katanormale is tegelijk abnormaal en paranormaal: een bezetene, een bezetene, een occult met seks beladen iemand, een occult mislukkende, een occult zieke behoort tot dit soort.

Zo b.v. moet iemand die occult mislukt onderscheiden worden van de psychopaat. Deze laatste is gemakkelijk ongedurig, willoos, traag, lichtzinnig en onbezorgd. Deze kenmerken maken dat hij of zij zich moeilijk kan aanpassen aan het maatschappelijke leven en zijn zo zelf de oorzaak van een reeks mislukkingen in het leven.

Ook kwaadaardige occulte invloeden of aanvallen kunnen iemand neurotisch maken. Men voelt zich voortdurend uitgeput en vermoeid en men twijfelt gemakkelijk aan zichzelf. Men wordt als onecht ervaren, eventueel speelt men een al te theatrale rol.

b.3. exorcisme en geneeskunde lopen ineen

Vele mensen die aan een occulte kwaal lijden raadplegen meestal eerst een geneesheer of psychiater. Ofschoon het fijnstoffelijke lichaam eerst getroffen wordt, wordt dit als dusdanig niet herkend. Pas daarna ondergaat het grofstoffelijke, biologische lichaam er de weerslag of repercussie van. Slechts dan tonen zich de symptomen en kan de kwaal medisch vastgesteld worden. Is de kwaal echt van occulte aard, dan helpen de normale middelen die de medische wetenschap aanwendt, nauwelijks. De kwaal ligt niet in het biologische lichaam, wel in het fijnstoffelijke. De medische wetenschap behandelt dan eventueel wel het gevolg, maar is niet vertrouwd met de oorzaak. Geleidelijk ondervindt de patiënt dat noch de dokter, noch de psychiater hem of haar kunnen helpen. Misschien legt men er zich bij neer, men weet niet beter. Of misschien heeft men het geluk een bekwaam (!) bezweerder te kennen. Deze kan zich dan

toeleggen op de fijnstoffelijke zijde van de kwaal, terwijl ondertussen ook de medische wereld de biologische zijde kan helen. Daardoor blijft het aangewezen exorcisme en geneeskunde ineen te laten lopen, onder meer ook de psychosomatische geneeskunde.

b.4. bezwering en magnetisering lopen ineen

Dat is ook de reden waarom exorcisme en genezing in het evangelie geregeld samen vernoemd en beoefend worden en eigenlijk nooit volledig uiteen te houden zijn. Dat is ook de reden waarom bezwering en magnetisering samengaan.

(Redactie: Een aantal handgeschreven bladzijden ontbreken, de nummering springt van blz. 39 naar blz. 56.)

.....

a.3. contact met doden : zeven mogelijkheden van contact

Men hoeft geen spiritist te zijn om met doden contacten te hebben. Charles Lancelin, *l' évocation des morts*, Paris, Durville, 1925, schetst zeven grote wegen van contact:

1. De gewetensstem (voie animique) : doden openbaren zich via de stem van het geweten;
2. De droom (voie onirique): via dromen richten geesten zich tot ons);
3. De media (via mediaal begaafden; la voie médiumnique);
4. De ectoplasmie of materialisering (via media en de omzetting van etherisch-astrale stof tot grove stof (verschijningen, spoken);
5. De magnetische weg (hypnose verschilt van magnetiseren; deze laatste is een beïnvloeding door de magnetiseur van het fijnstoffelijke lichaam van de gemagnetiseerde; dit loopt met een minimum van suggestie en zelfs hypnotisme ineen (hypnomagnetische). Een mens die gemagnetiseerd wordt, blijft zijn zelfbezit en bewustzijn behouden. Een mens in hypnose is niet meer zichzelf, beschikt niet over het eigen bewustzijn en de eigen wil, en weet niet wat er met hem of haar gebeurt.
6. De magische methode (in feite theurgie, d.i. ceremoniële magie);
7. De mechanische weg (fysisch experimenteel contact); de laatste jaren werkt men ook met bandrecorders, nl. sedert Dr. Konrad Randive (1948) en de Zweedse ornitholoog Friedrich Jürgenson (1959).

b.1. Paranormaal begaafden zien de dood op drie mogelijke wijzen.

Aldus vertelt Michèle Morgan, een artieste. Zij vertelt: enkele dagen voor de dood van een geliefd iemand kwam mij het nauwkeurige beeld van wat zich ging afspelen duidelijk voor de

ogen. Dat gebeurde op het ogenblik van het ontwaken. Terwijl ik de ogen opnieuw sloot, heb ik mijn twee intieme vrienden gezien, aan mijn zijde. Het aangezicht van de ene was vol tranen, dat van de andere vertrok van de pijn. In een dreef gingen wij samen in een lijkstoet. Een tiental dagen later heeft dit beeld zich in alle details werkelijk voorgedaan. Zie Belline, *La troisième oreille*, Paris, Laffont, 1972, p. 257.

b.2. Het sterven, helderziend bekeken

Niet alleen voor de dood, maar onder het sterven zelf zien helderbegaafden wat er gebeurt. Bekend is Dr. Jackson-Davis, geneesheer en helderziende tegelijk. Luisteren wij naar zijn verhaal.

“Het was een dame van ongeveer zestig jaar die ik vaak medisch had bijgestaan. Ik zag dat verscheidene inwendige organen zich schenen te verzetten tegen het vertrek van de ziel. Het vatenstelsel weerde zich om het levensbeginsel te behouden; het zenuwstelsel worstelde met alle macht tegen de vernietiging van de fysische zintuigen en de hersenen zochten het intellectuele beginsel vast te houden. Het lichaam en de ziel waren gelijk twee echtgenoten, die weerstand boden tegen hun volstreekte scheiding. Kort daarop werd het hoofd omgeven door een schitterende nevel. Daarna zag ik de grote en de kleine hersenen hun inwendige delen uitdoven. De uitstraling der hersenen werd plots tienmaal groter dan normaal. Dit verschijnsel gaat onveranderlijk aan het fysische uiteenvallen vooraf. Daarna zag ik hoe de ziel of de geest zich van het lichaam losmaakt. Het hoofd werd als verlicht en ik merkte op dat, terwijl de uiteinden der ledematen koud en duister werden, de hersenen een bijzondere schittering vertoonden. In de fijnstoffelijke nevel die het hoofd omgaf, zag ik dat er zich een ander hoofd duidelijk begon af te tekenen. Het was zo schitterend dat ik er nauwelijks kon naar kijken. Op dezelfde wijze waarop het fijnstoffelijk hoofd van de hersenen losgekomen was, zag ik één na één de nek, de schouders, de romp en uiteindelijk het geheel van het fijnstoffelijke lichaam zich vormen. De Geest (opm.: van diegene die overgaat) rees omhoog boven het hoofd van het stervende biologische lichaam, maar nog voor de uiteindelijke scheiding van de band die zo lang de stoffelijke en intellectuele delen had samengehouden, zag ik een stroom van levens-elektriciteit tot stand komen tussen het hoofd van de stervende dame en het onderste gedeelte van het nieuwe fijnstoffelijke lichaam.

Dit bracht mij de overtuiging bij dat de dood slechts een wedergeboorte van de ziel of de geest is die zich van een lagere toestand naar een hogere verheft en dat de geboorte van een kind, in deze wereld, of van een geest, in de andere, eigenlijk analoge processen zijn. (Opm.: zoals de geboorte in deze wereld een afscheid betekent in de andere wereld, zo is het sterven in deze wereld als een geboorte in de andere wereld.) Niets ontbreekt eraan, zelfs niet de navelstreng die uitgebeeld werd door een band van een soort levens-elektriciteit, het zogenaamde “zilveren koord”.

Terloops: ergens in één van haar werken verwoordt D. Fortune het als volgt: “For he who knows, the womb is a grave and the grave is a womb”, “voor hij die weet, is de moederschoot als een graf, en een graf als een moederschoot”. Versta: met de ontvangenis in de

moederschoot verlaat een geest zijn ware thuis om te incarneren in een biologisch lichaam, terwijl hij hieruit terug bevrijd wordt eens dat lichaam overlijdt en de geest terug naar zijn ware thuis kan gaan.

Vervolgen we de beschrijving van Dr. Jackson. Hij zegt dat het niet voorzichtig is het lichaam te begraven voordat de biologische ontbinding begonnen is. De navelstreng is dikwijls nog niet gebroken. Dat precies is het geval als schijn doden herleven na één of twee dagen en hun bevindingen vertellen.

Hij schrijft: “Het was mij onmogelijk om er achter te komen wat zich in deze herlevende intelligentie voordeed, maar ik merkte haar kalmte op en haar verwondering over de diepe smart van degenen die weenden rond haar lichaam. Zij scheen zich rekenschap te geven van hun onwetendheid over wat zich werkelijk aan het voordoen was. De tranen en het overdreven geweeklaag van de verwanten komen voort uit de zienswijze die eigen is aan de meerderheid van de mensheid, namelijk uit het materialistische geloof dat met de dood van het fysische lichaam alles afgelopen is. Je kunt op grond van mijn verscheidene ervaringen verkondigen dat, indien men een natuurlijke dood sterft, de ziel geen enkele pijnlijke ervaring doormaakt. De periode van omvorming die ik zo even beschreef, duurt meestal twee uur. Indien je met helderziende ogen kon zien, dan zou je, in de nabijheid van het koude en stijve lichaam, een fijnstoffelijke gedaante opmerken met hetzelfde uitzicht van de mens die zo even stierf, maar dan een gedaante schoner en als het ware beziel met een hoger leven.” Tot zover deze tekst van dokter Jackson.

Tot daar het verslag van Dr. Jackson- Davis zoals CH. Lancelin, *La vie posthume*, pp. 79 - 82 het aanhaalt.

b.3. contact met gestorvenen.

Wij zagen de dood voordat ze er was; wij zagen ze terwijl ze plaatsgrijpt. Maar spiritisme is vooral contact met gestorvenen na voorbeelden aan die exorcistische draagwijdte hebben. de dood. Wij halen nu

1. *Thirty years among the dead,*

Dr. Carl A. Wickland, *Thirty years among the dead*, London Spiritualist Press, 1924, 1, ed. 1971, pp. 113-114 vertelt het volgende verhaal dat typisch spiritistisch is en een voorbeeld van bevrijding volgens de spiritistische methode.

Juffrouw L. was de jonge verloofde van een weduwnaar die indertijd samen met zijn vrouw een verdieping had bewoond in hetzelfde gebouw waarin de jonge vrouw leefde, en de twee vrouwen waren intieme vriendinnen geweest. De vrouw stierf zeer plotseling en enige tijd na haar dood geraakte de man verloofd met de jonge vrouw.

Kort daarop begon deze laatste geestelijke afwijkingen te vertonen die steeds maar erger werden. In haar normale toestand schatte zij de man hoog maar, toen zij tot ons kwam, had zij

een heftige afkeer van hem en hield staande dat zij liever stierf of naar een krankzinnigengesticht ging dan met hem te huwen. Zij had verscheidene malen gepoogd zich van het leven te beroven, maar was schijnbaar iedere keer tot zichzelf gekomen op het laatste moment en had om hulp geroepen.

Op het ogenblik dat de patiënte het instituut binnenkwam, zag mevrouw op helderziende wijze de geest van een vrouw (van het type van de brunette) de patiënte bezeten maken, die beslist blond was. Deze geest was zo ineenlopend met de patiënte dat het Mevr. Wickland moeilijk viel uit te maken uit de gedaanteverandering over de patiënte blond of zwartharig was.

Toen Mevr. Wickland deze geest beschreef, herkende zowel de moeder van de patiënte als haar verloofde haar als de vroegere echtgenote van de man. De patiënte bleek zeer taai. Gillende momenten wisselden af met hardnekkige, onverzettelijke stemmingen en zij kon niet alleen gelaten worden, op geen enkel ogenblik. Zij verklaarden zichzelf gek en schimpte gedurende de verzorging en stond erop dat zij verlangde te sterven, want, indien zij leefde, zou zijn met 'die man' moeten trouwen.

Op zekere dag gedurende een behandeling, geraakte zij in een toestand van halve vervoering en een geestenintelligentie drukte zich krachtig uit. "Hij zal nooit met haar huwen! Hij zal haar nooit hebben! Ik wil haar in een krankzinnigengesticht drijven of ik wil haar doden, maar hij zal haar nooit hebben!"

Onmiddellijk daarop sprak de geest van een kind op verdedigende wijze als om een moeder te beschermen. De zuster van de patiënte, die erbij was, herkende in deze laatste intelligentie de overleden, 13-jarige zoon van de gestorven vrouw. Het hoogtepunt kwam enkele dagen later. De patiënte was ongewoon koppig en weerbarstig geweest en zeer minachtend tegenover haar verloofde als hij op bezoek kwam. Nadat een doortastende behandeling was toegediend, werd de patiënte rustig en sliep goed die nacht.

Niettemin werd Mevr. Wickland gedurende de nacht erg verontrust door de aanwezigheid van een geest die haar lastig vier tot vier uur in de morgen, ogenblik waarop zij volledig in vervoering gebracht werd door de geest van de vorige vrouw van de man. Na een aanzienlijke inspanning kreeg ik de geest aan het spreken, maar zij, d.i. de geest van de vorige vrouw van de man, geraakte met moeite overtuigd van haar werkelijke situatie, nl. dat zij een geest was en het lichaam van Mevr. Wickland beheerste. Zij keurde op strenge wijze zowel haar vroegere echtgenoot als onze patiënte af om hun verraad te haren opzichten en herhaalde haar bedreigingen tegen het meisje. "Ik zal haar naar het gekkenhuis sturen! Ik zal haar doden!" verklaarde zij.

Heel wat betoog en overreding kwamen eraan te pas om de geest tot berouw te brengen, maar tenslotte was het zover. Toen haar de vraag gesteld werd of haar zoon in haar gezelschap vertoefde, zei zij dat zij hem soms wel had gezien, maar dat hij dood was en dat zij er niet naar verlangde iets met hem uitstaande te hebben. De geest werd er dringend toe aangezet de jonge vrouw die zij folterde, los te laten en met andere geestintelligenties naar hoger leven toe te gaan, waarvan zij blijk gaf volkomen onwetend te zijn.

Ofschoon berouwvol verlangde zij er nog naar op het aardse vlak te blijven, maar op het einde stemde zij ermee in weg te trekken en ermee op te houden de patiënte lastig te vallen. Toen viel zij plots flauw en verklaarde dat zijn stervende was. (Deze ervaring doet zich dikwijls voor op het ogenblik dat geesten zich van hun huidige situatie rekenschap geven; soms ervaren ze opnieuw de stoffelijke voorwaarden onder dewelke zij uit hun aardse lichamen uittraden). Koude rillingen en hevige hoestbuien vergrootten nog de benauwdheid van de geest en, na een pijnlijke schijndoodstrijd, was zijn weg. Deze kentekens werden herkend door haar echtgenoot en de moeder van de patiënte als nauwkeurig overeenkomend met die kentekens die zich voordeden op het ogenblik van haar dood vanwege longontsteking. Hierop herstelde de patiënte snel. Zij was er weldra toe in staat het instituut te verlaten en is nu goed en gelukkig gehuwd.

Tot daar de tekst van Dr. Wickland.

De structuur van de spiritistische bezwering

Deze is duidelijk:

1. Men gaat ervan uit dat de ziele-, gedrags- en lichaamsstoornissen van de patiënte te wijten is aan de geest van een gestorvene die men niet te ver moet zoeken, nl. binnen de kring van die overledenen die op een of andere wijze belangstellend of betrokken zijn in wat de patiënte wil ondernemen of aangaat;

2. De vrouw van Dr. Wickland is een medium dat, helderziende, de aura ziet van de binnenkomende patiënte, en, daarna vervoerbaar, in zichzelf de geest van de gestorvene opvangt, blijkbaar daarin geleid en beschermd door een degelijke en betrouwbare beschermgeest ('controlegeest' ook geheten) en bijgestaan door haar echtgenoot-geneesheer die het hele spiritistische experiment deskundig leidt;

3. Niet hardhandige en aanvalsgesinde bezwering (zoals het demonistische exorcisme der katholieke kerk doet b.v.) maar overreding vormt de kern van de neutralisering van het kwaad; deze overreding is een verkondiging:

a. Jij bent gestorven (meer dan één schim besef beseft dit niet); jij behoort tot de andere wereld;

b. Uw toestand is te wijten aan uw eigen mentaliteit die u aan het aardse leven bindt (door onverstorven begeerten en verkeerde denkbeelden vooral);

c. Bekeer u: laat dit aardse leven en uw verstrengeling erin los en keer u met uw bewuste aandacht naar hogere, hemelse gebieden en bestaanswijzen door God en de zalige geesten aan te roepen en te volgen”.

Ziedaar wat het zogenaamde spiritualisme, resp. kardecisme doet om het kwaad te neutraliseren. In Engeland gaat kanunnik J.B. Pearce-Higgins van de anglicaanse kerk, samenwerkend met de befaamde Ena Twigg als medium, op die wijze te werk, maar hij doet dit in het kader van een requiemliturgie (door spiritisten doorgekregen). Zie J.B.Pearce – Higgins G. Staley Whitby, ed., *Life, death and Psychological research (Studies on behalf of the*

Churches' Fellowship for Psychical and Spiritual Studies) London, Rider and Co, 1973, pp. 164 - 192 (het artikel van Pearce-Higgins over Poltergeist, spoken en bezetenheid). Dit boek is het verslag van de officiële anglicaanse commissie over religieus occulte zaken.

2. Raoul Montandon, *Maisons et lieux hantés*

Wij geven nu een tweede voorbeeld van spiritistische bezwering, maar ditmaal gesitueerd buiten de geneeskunde en psychiatrie, maar toch door verstandige spiritisten verwezenlijkt. Dit verhaal zal nu zonder meer duidelijk zijn. Hier is wederom een monoïdeïsme, d.i. door één bewustzijnsinhoud (= 'gedachte', 'begeerte', 'gevoel', 'plan') beheerst zijn, de oorzaak van de storende invloed van gestorvenen.

Raoul Montandon, *Maisons et lieux hantés*, Paris, La Diffusion Scientifique, 1953 blz. 59 - 60 (No. 17) Verslag van Mevrouw A. Morigret, in *Psychica* (15. 03. 1923).

Twaalf jaar geleden leerden wij een Duitse dame kennen, uiterst onderwezen en verstandig, thuis aan het hof van Willem II. Zij vertelde ons op een vertrouwelijke manier dat zij een jonge vriendin had. Deze was erg ongelukkig, want, van zohaast zij alleen was, verscheen voor haar een man gekleed in het zwart met grote verwilderde, volslagen schrikaanjagende ogen die haar aanstaarden en haar volgden in al haar bewegingen. Om zich van deze kwelling te verstrooien reisde zij veel, doch niets kon haar daarvan bevrijden, en, wanneer zij 's avonds, zo laat mogelijk, naar haar kamer terugkeerde, verscheen telkens weer de man, plaatste zich aan de voet van haar bed en hield niet op met haar te bekijken.

De dame in kwestie voegde hieraan toe dat ze er blij mee zou zijn dit geval aan mijn dochter, die een goed medium is, voor te leggen en haar te vragen of het haar mogelijk zou zijn haar vriendin te bevrijden van deze verschrikkelijke kwelling. Ik vroeg haar dit niet te doen om mijn kind niet te beïnvloeden, dat reeds zo zenuwachtig en al aan talrijke visioenen onderhevig is. Ik verzekerde haar evenwel dat wij aan onze 'controlegeesten' zouden vragen (namelijk in een spiritistische zitting) wat zou kunnen geprobeerd. Wij hielden daarop een typtologische (met klopsignalen werkende) zitting, gedurende dewelke een 'geest' ons kwam zeggen niets te ondernemen, er niet van te gewagen tegen mijn dochter: "dat zij (in het meervoud) zich met de operatie zouden belasten.

Die avond waren wij, mijn kinderen en ik, aan het praten toen ik, opeens, mijn dochters (het medium namelijk) iets zie aanstaren en tekens geven van grote schrik. Ik vraag haar naar de oorzaak. Zij toont mij met de vinger een hoek van de kamer, zeggend: "Daar bevindt zich een in het zwart geklede man met verwilderde schrikwekkende ogen en die mij aanstaart op een schrikaanjagende wijze. Zij zocht aan de blik te ontkomen zonder daarin evenwel te gelukken.

Daarop, en dit zonder iets te zeggen van wat ik dacht, ried ik haar aan, aan die man te vragen wie hij was en wat hij wilde. Dit geschiedde onmiddellijk. Het antwoord luidde als volgt: "Ik heb op aarde een zeer treurig leven gehad: om persoonlijke beweegredenen heeft een geneesheer mij in een krankzinnigengesticht doen opsluiten, niettegenstaande ik niet gek was. Ik ben er gestorven, en sedertdien vervolg ik met mijn haat al wat te maken heeft met die

geneesheer, die nu op aarde vertegenwoordigd wordt door zijn kleindochter: ik kwel ze zoveel ik kan”.

Mijn dochter bracht hem onmiddellijk aan het verstand dat hij erg ongelijk had door zo te handelen, dat het veel beter was rustig te zijn en te werken aan zijn geestelijke vooruitgang dan zich op zo'n wijze te wreken; dat de grote wet van de vergiffenis allen als plicht was opgelegd en dat hij zich daarnaar moest schikken. Hij verdween na het besluit genomen te hebben om dit te doen.

Mijn kind hechtte niet meer belang aan dit visioen dan aan zoveel andere en ik zei haar ook niets vooraleer nieuws ontvangen te hebben van die Duitse dame. Enkele dagen later zag ik deze laatste heel en al stralend aankomen: zij vertelde mij dat zij van haar jonge vriendin een brief had aangekregen waarin stond dat zij van haar verschrikkelijk visioen verlost was. Pas op dat ogenblik gewaagde ik van het visioen van mijn dochter en van de preek die deze gehouden had voor de geest. Zij bevestigde toen dat de jonge vrouw in kwestie de kleindochter was van een beroemd geneesheer.

II.C.(III). De magistrale of dynamistische interpretatie.

II.C.(III)A. De transitieve (overgankelijke) interpretatie.

a. Wij beginnen met de stoffelijke bewustzijnsinhouden.

W.H. Gmelig Meijling, Wim Gijsen, De aura (Uitstraling van mens, dier, plant en steen), Deventer, Ankh-Hermes, 1975, blz. 21 - 22 zegt het volgende.

Behalve het grofstoffelijke lichaam beschikt de mens over een astraal en een geestelijk lichaam. Men weet wellicht dat 'astraal' hier het lagere, 'geestelijk' het hogere fijnstoffelijke lichaam is. De aura of uitstraling is een soort tussenvorm van meer geestelijke aard dan het grofstoffelijke lichaam, maar zo niet zo fijnstoffelijk als het 'astrale' en het 'geestelijke'. Het is een etherisch lichaam, tussen het grofstoffelijke en het astrale, resp. geestelijke in. "De substantie (= grondstof) waaruit de aura is opgebouwd, heb ik energiecellen genoemd, kleine deeltjes geconcentreerde energie, waarvan de opbouw heel goed vergelijkbaar is met de structuur van moleculen en atomen. Elk van die energiecellen weerspiegelt door zijn kleur en samenstelling het telkens wisselende gemoedspatroon van de mens.

(1) Wanneer iemand nu een tijdlang geconcentreerd met dezelfde gedachte bezig is, dan ontwikkelen zich binnen de aura steeds meer energiecellen van dezelfde soort die zich volgens een moleculair patroon tot een steeds grotere eenheid opbouwen. De helderziende neemt zo'n groepering energiecellen dan waar als een lichtende, steeds groeiende bol van dezelfde kleur.

(2) wanneer een gedachte, nauwkeuriger: een bewustzijnsinhoud, lang genoeg wordt volgehouden, dan verkrijgt zo'n bundeling van energiecellen een eigen zelfstandigheid en hij kan dan de aura als een geconstrueerde gedachte verlaten en vrij door de ruimte bewegen. Daar zwerft hij dan rond op zoek naar trillingen van dezelfde soort en, wanneer nu een ander mens,

soortgelijke gedachten koestert, dan opent zich zijn aura en neemt, via één van de chakra's, de werveltoegangen, zeven in aantal, die rondzwevende gedachten in de eigen aura op”.

Tot daar Gmelig's tekst over de zgn. gedachtevormen, versta: bewustzijnsvormen (want verbeelding, gedachte, gevoel, verlangen en wil zijn er mee gemeoid) die zich als fijnstoffelijke 'wezens', door het bewustzijn der mensen zelf geschapen en opgebouwd, in de fijnstoffelijke ruimte, bewegen. “Het is zelfs zo dat wanneer een grote groep mensen eendrachtig aan hetzelfde denkt, er een soort 'groepsaura' kan ontstaan en dat geldt zowel ten goede als ten kwade. (o.c. 24-25). Wederzijdse beïnvloeding, samenbundeling, welbewuste richting van bewustzijnsvormen worden zodoende duidelijk. Hiermee staan wij aan de wieg van de magie, die witte of goede en de zwarte of boze: inwerking van de ene mens op de andere langs de trans empirische, etherisch- astrale weg; samenwerking bij die inwerking, dat zijn twee basisgegevens van magie.

Zo haalt Gmelig, o.c. 24 het geval van de leraar aan in wiens nabijheid, of zelfs in wiens geest en in wiens invloedssfeer, een leerling mediteert: de leraar kan heel bewust bewustzijnsinhouden van de eigen aura overhevelen naar de leerling en deze op die wijze tot een bepaald bewustzijn doen ontwaken. Natuurlijk werkt in zulke beïnvloeding de algemene wet der samenhangigheid: het gelijke trekt het gelijk aan (verwante wezens horen ergens ook samen: de wet van paradigma en syntagma, om structurele taal te spreken).

b.1. het wezen der zwarte magie

Nu bespreken wij het wezen der zwarte magie. Gmelig spreekt ook over reflexieve (=wederkerige of zelf-) neutralisering van kwaadaardige invloeden, respectievelijk aanvallen: “Het kan natuurlijk (...) gebeuren dat bepaalde invloeden uw aura proberen binnen te dringen omdat die zelf nog een beetje in u leven, hoewel u er eigenlijk niet meer wilt aan denken. Hier ligt het beginsel verwoord van de zwarte magische invloed, resp. aanval. “Het wezen van een psychische, versta: occulte aanval is te zoeken in de beginselen en de werkwijze die bij telepathische suggestie wordt toegepast. Als we datgene wat we van telepathie en suggestie weten bij elkaar te voegen, zullen we de modus operandi, de werkwijze, van een aanval begrijpen”. Aldus Dion Fortune (afkorting van 'Deus, non Fortuna'; 'God, geen toeval' = Violet M. Firth), *Psychische zelfverdediging*, Amsterdam, Gnosis, 1937, blz. 39. De term 'psychische' betekent hier 'occulte'.

Telepathie is het bewustzijn van een ander op afstand beleven alsof dit het uwe is zo dat gij weet dat het van die andere is. Laat ons die elementaire beschrijving van telepathie als basis nemen. Suggestie is te vergelijken met welsprekendheid: men wil (een andere, resp. zichzelf overreden, overtuigen. Maar, daar waar retoriek (welsprekendheidskunst) zich gericht op het bewustzijn, richt suggestie zich op het onderbewustzijn en de onbewuste, althans ondoordachte drijfveren ervan. Het onderbewustzijn van de mens verstaat een andere taal dan zijn bewustzijn. Zich levendig voorstellen wat gewenst, resp. gewild is, is de taal die het onderbewuste verstaat. B.v. “Ik zie mij als een gelukt iemand”. Deze kleine zinnestukjes 1.dringeren door en 2. werken (d.i. suggereren).

(a) autosuggestief / heterosuggestief

Dit kan tweevoudig verlopen:

(a)1. Heldere bewust maar autosuggestief (“Ik stel mezelf als gelukt wezen voor” en dat doordringt mij en werkt (op mij, onderbewust));

(a)2. Heldere bewust maar heterosuggestief (“Jij lukt!”, zeg of schrijf jij tot iemand, en het dringt door en werkt omvormend op hem in;

(b) Hypnotisch: fascinatie – slaap hypnotisch – telepathisch

Hypnotisch, d.i. in een schemerbewuste suggestibiliteit (vatbaarheid voor suggestie); deze loopt drievoudig, volgens Dion Fortune.

(b)1. Echt hypnotisch door fascinatie (via de ogen d.m.v. van een doordringende blik of een blinkend voorwerp) of, beter, d.m.v. magnetische strijkbewegingen, begeleid door litanievormige herhalingen op eentonige wijze van kleine zinnestjes);

(b)2. Slaap-hypnotisch: door litanievormige, eentonige zinnestjes gedurende de gewone slaap van iemand om hem te beïnvloeden,

(b)3. Telepathisch:

1. als men zijn aandacht op iemand richt, aan hem denk, dan is er contact (aanraking) en inwerking, op afstand.

2. als men, daarenboven zich van hem een duidelijke voorstelling vormt, we gaan zijn deur binnen, gaan de trap op en zien hem in bed liggen slapen, in onze verbeelding, is men ‘bij hem’, oog in oog;

3. als men, nog een stap verder, stil blijft staan bij bewustzijnsinhouden (gedachten, beelden, gevoelens, begeerten, besluiten) die hem betreffen, maar die men in zijn plaats inleeft, beleefd, doorleefd, dan dringen deze bewustzijnsinhouden tot (hem in) zijn onderbewustzijn door en bewerken hem, want er hangt, in dat geval, een atmosfeer om hem, juist diezelfde als die welke men in eigen bewustzijn doorleeft terwijl men aan de andere denkt en er zich mee vereenzelvigd.

Gerda Walther, Phänomenologie der Mystik,

Illustreer we dit met een uittreksel uit het werk van Gerda Walther, *Phänomenologie der Mystik*, (Walter-Verlag, Olten und Freiburg, 1955, 65). Zij zegt ons dat zij in München op een dag ontspannen in bed ligt en in haar geest beelden doorkrijgt van een vriendin, die ze L. noemt, en die zich in Freiburg bevindt. Walther zegt dat zij die beelden zeer nauwkeurig doorkrijgt, dat zij zeer duidelijk aanvoelt dat haar vriendin L. op dat ogenblik in een zetel ligt en aan haar denkt en dat ze zelfs ‘ervaart’ wat juist deze vriendin denkt. Het voelt bovendien aan alsof Walther zich in het lichaam van L. bevindt, ja dat ze doorheen de ogen van L. kijkt. Ze ziet vanuit die liggende houding het lichaam van L., maar ook de zetel en de kamer waarin

L. ligt. Walther merkt een boek op de zetel, ziet dat L. een sigaret rookt en ruikt bovendien zelf ook de rook ervan. Walther ervaart dat de vriendin zich afvraagt of ze een brief naar haar, Walther, zou schrijven. Zij betoogt dat het hier niet om helderziendheid gaat, wel om telepathie omdat ze alles ervoer vanuit het standpunt van L. Walther vertelt verder dat ze bij dergelijke ervaringen ook de aura of uitstraling aanvoelt van de mens met wie ze in telepathisch contact is en dat deze aura voor ieder mens kenmerkend en uniek is. Ziet ze bovendien in haar verbeelding een aura van iemand, en alleen maar die aura, dan, zo zegt ze, lukt het haar na enige oefening te weten van wie die aura is.

Een mens onbewust beïnvloeden.

Deze verre-afstandsinvloeding d.m.v. op een andere onbewuste mens overgedragen bewustzijnsinhouden (= telepathische suggestie) is de wezenskern van de occulte aanval respectievelijk van het occulte kwaad. Of het nu :

1. een ontlichaamde entiteit is, een gestorvene,
- 2 een wezen uit een andere evolutieklasse, in de rangorde der menselijke of fijnstoffelijke of geestelijke wezens,
3. een demon uit de onderwereld, een satanische geest, of
4. alleen maar de door een panische schrik bevangen ziel van een zelfzuchtige vriend die zich met alle geweld aan het leven-in-een-vorm vastklampt, zonder acht te slaan op de gevolgen, in al drie gevallen is het openingsgambiet hetzelfde. Zo stelt Dion Fortune, o. c., p. 46. Wij staan hier dus voor de grondstructuur van het occulte kwaad: of het nu demonistisch, spiritistisch, van een medemens of een fijnstoffelijke wezen uitgaande, de kern is dezelfde.

Maar de getroffene is steeds on(der)bewust 'medeplichtig' of medeoorzaak. Zolang de aura niet doorboord is, kan er van toegang tot ziel geen sprake zijn en, als de aura doorboord wordt, geschiedt dat altijd door het antwoord dat door de vrees voor of de begeerte naar de aanvallende entiteit gegeven wordt (o.c., 46). De eigen bewustzijnsinhoud van de getroffene is dus mede beslissend. "Als we die instinctief emotionele reactie kunnen verhinderen, zal de aura van buiten af altijd ondoordringbaar blijven en een (...) zeker verdedigingsmiddel tegen psychische, versta: occulte, invasie vormen (o.c., 46).

Banden van bekering, vrees, genegenheid, haat, afgunst, erotiek zijn de kanalen waardoor de aura zich opent. Er is immers een afwezigheid van kritische zin, en lichtgelovigheid mee gemeoid die juist de kern der suggestibiliteit vormt. "Wie weet hoe te suggereren draagt er altijd zoveel mogelijk zorg voor dat zijn suggesties harmoniëren (in overeenstemming met en op het verlengde van iets zijn) met de neigingen van de te suggereren persoonlijkheid, want, als dat niet het geval is, zullen de aanwezige onderbewuste complexen (d.i. de onderbewuste bewustzijnsinhouden) de suggesties uitbannen, voor ze de tijd gehad hebben om wortel te schieten. Alles wat hij kan doen, is de reeds aanwezige hoewel misschien latente, verborgen, ideeën en impulsen, reeds aanwezige neigingen, versterken en stimuleren. Hij kan geen volkomen vreemd zaad doen gedijen. (o.c. 43).

De reflexieve neutralisering is meteen duidelijk. “Wil (...) een invloed van buitenaf via uw aura binnen kunnen komen, dan is het nodig dat je zelf gedachten koestert die daaraan verwant zijn (...). Het is (...) voldoende om (...) een opkomende impuls duidelijk te weigeren en er niet aan toe te geven. Dat ‘niet willen’ kan nog versterkt worden door de benen bij de enkels over elkaar te kruisen en de armen over elkaar te vouwen. (Gmelig o.c., blz. 25). “Blijft zo’n binnendringende energie-cel nu altijd in de aura hangen? Gelukkig niet! Iedereen kan zich altijd met zijn eigen gedachteleven te weer stellen en, zodra de ene bepaalde gedachte geen voedsel meer krijgt, lost die concentratie binnen de aura vanzelf op”. (o.c. 25 - 26).

Maar er zijn ook mensen met een zwakke wil. Zij kunnen op de duur het slachtoffer worden van hun eigen onvermogen (...) en op die manier krachten binnen hun aura halen die ze niet meer de baas kunnen” (o.c. blz. 26). Als dergelijke zwakke, door hun bewustzijnsinhouden met het kwaad medeplichtige mensen het op eigen krachten niet aankunnen, is de transitieve of overgankelijke neutralisering (= exorcisme) nodig.

b2. een verdere stap in de zwarte magie.

Nu bespreken wij een verdere stap in de zwarte magie.

Telekinese, op afstand voorwerpen verplaatsen door middel van bewustzijnskracht, is een verdere graad in dezelfde orde van dingen. De aura kan namelijk door concentratie groter en kleiner worden. In normale toestand staat de aura ongeveer 1 m breed om het lichaam. Die omvang kan aanmerkelijk verkleind worden; maar de aura kan zich door een bewuste concentratie ook naar buiten uitstulpen, zelfs tot ver buiten het lichaam. De dan buitenwaarts gerichte energie van de aura wordt overgedragen op het voorwerp en door middel van die energie wordt het voorwerp in beweging gebracht (Gmelig, o.c. 27).

Wanneer wij nu weten wat uittreding is, nl. het feit dat het fijnstoffelijke lichaam van de mens zich van het grofstoffelijk lichaam losmaakt en er los van zweeft, dan zien wij vooreerst de gelijkenis met het buitenwaarts richten van de uitstralingsenergie, resp. materie; maar dan is ook het begrip mogelijk van een verbinding der twee **(1)** uittreding gekoppeld aan **(2a)** uitstulping en **(2b)** telekinese d.m.v. die uitstulping. Dat speelt in zwart magisch spoken en een beslissende rol.

Margueritte Gillot, Op de drempel van het onzichtbare

Margueritte Gillot, *Op de drempel van het onzichtbare*, Deventer, Kluwer, s.d. (*Aux portes de l’ invisible*, Paris, La table ronde, 1960) blz. 25 - 27 beschrijft zoiets.

Een oude ingenieur gaf haar daarvan op een avond een bewijs. “Hoe laat begeeft u zich ter ruste?” Ik antwoordde hem: “In ieder geval niet voor twaalf uur”. “Ik zal u in mijn astrale lichaam komen bezoeken”. Dit gesprek had plaats op het einde van de ochtend. (...). Toen ik naar bed ging, had ik de belofte (...) volkomen vergeten. Het was ongeveer half twee (...). Ik nam een boek en kreeg plotseling de indruk van een onzichtbare aanwezigheid, die mij

desondanks niet het gesprek van die ochtend in herinnering bracht. Na een ogenblik sloot ik geprikkeld mijn boek en deed het licht uit, onderwijl steeds het gevoel hebbende van iets ongewoons dat zich aan het voeteneinde van mijn bed bevond.

De volgende dag belde de persoon in kwestie mij op en zei: “U bent niet verstandig. U moet niet zo laat gaan slapen, want om half twee heb ik er u op betrapt dat u las in plaats van te slapen”. Waarop ik uitriep: “Zo! U was dus die onwerkelijke aanwezigheid aan voeteneinde van mijn bed”. Hij antwoordde: “Ik wist niet dat dit het uiteinde van uw bed was, maar ik kon niet verder komen”. Later begreep ik dat zich een geestelijke slagboom tussen hem en mij had geplaatst. Behalve het noemen van het met mijn ervaring overeenstemmende uur, gaf hij mij nog als bewijs van zijn komst, een volkomen nauwkeurige beschrijving van mijn nachtjapon.

Schrijfster geeft een tweede voorbeeld, eveneens van telekinetische aard, maar nog sterker: “Op haar beurt kwam A.O. mij niet slechts 's nachts bezoeken, doch verstoorde ook nog de rust in mijn kliniek, door wat zij, in onzichtbare toestand, 's nachts uithaalde. Het personeel van de nachtdienst hoorde grendels zich vanzelf sluiten, zag lichten aan- en uitgaan en, door deze onverklaarde feiten, verkeerden mijn collega's altijd in de waan dat er een (...) dief van vlees en bloed rondsloop”. (o.c. blz. 26-27).

Raoul Montandon, De spookgeschiedenis van Cideville

Wij zijn nu pas instaat de spookgeschiedenis van Cideville (Seine maritime, Normandië) te begrijpen. Wij ontleenden ze aan Raoul Montandon, een deskundig occultist.

Vooreerst echter nog een woord over de wisselwerking tussen het grofstoffelijke en het fijnstoffelijke lichaam. Deze wisselwerking heet weerkaatsing (percussie). Charles Lancelin, *La vie Posthume*, 205, behandelt het thema.

Was de ondeugd van de gestorvenen dronkenschap? Zijn volgende leven zal het logisch noodzakelijk gevolg zijn van zijn vorig leven: de alcohol, immers, heeft zijn hersenen en zijn maag doen verschrompelen. Deze verschrompeling heeft haar weerslag gehad op zijn astrale lichaam dat, wanneer hij zal herboren worden, slechts een grote stoffelijke maag in verval en verzwakte hersenen kan ter beschikking stellen”. Hier weerkaatst het astrale lichaam (de geschiedenis van) het biologische. Maar, meestal, betekent repercussie het omgekeerde: een astrale toestand heeft zijn weerslag in het biologische..

Toen kolonel de Rochas in 1893 mensen hypno-magnetiseerde, (opmerking : een sterke suggestie, maar nog geen hypnose) stelde hij in de vierde fase van slaapzucht (= lethargie) vast:

(1). de proefpersoon weet niet meer wie hij is, is zijn eigen levensgeschiedenis vergeten (geheugenverlies), kent slechts zijn hypno-magnetiseur en zichzelf, maar dan zo dat hij geen eigen gewaarwording meer heeft, doch alleen die van de magnetiseur, zelfs als deze als deze op een zekere afstand is;

(2). Het etherisch lichaam van de proefpersoon (en meteen zijn gewaarwording) dat voordien uittrad in concentrische lagen, toont vooreerst aan de rechterkant een soort

blauwachtige wolk, daarna aan de linkerkant en andere roodachtige wolk. Als de hypno-magnetisering voortgezet wordt, komen die twee wolken bijeen en groeien tot één enkele, gewoonlijk aan de linkerkant van de proefpersoon. Die wolk verdicht geleidelijk en krijgt uiteindelijk de vorm van de proefpersoon. Welnu, wanneer men in die wolk met een scherp metalen voorwerp steekt, weerkaatst het fysische lichaam de pijn van het astrale en vertoont het een reflexbeweging. (o.c., 22-24). Men kan dus het fysische lichaam treffen (kwetsen, doden, ziek maken) langs het etherisch-astrale lichaam om. Dit speelt in de zwarte magie een grote rol.

Lezen we vervolgens Raoul Montandon, *Maisons et lieux hantés*, Paris, La diffusion scientifique, 1953 blz. 182-189.

(1) Dat eenvoudige dorpstovenaars vertrouwd zijn met het zogenaamde uittreden, waarbij ze met hun fijnstoffelijk lichaam tijdelijk hun biologisch lichaam verlaten, en hierbij tot merkwaardige dingen in staat zijn, is een feit (...). Ik zal dit illustreren met het proces in herinnering te brengen van Thorel, schaapherder te Cideville (Seine-inférieure), tegen de eerwaarde heer Tinel, pastoor van de parochie. De vrederechter Yerville (Seine-Inférieure), oordeelde in deze zaak op 4 februari 1851. Iedere lezer kan desnoods de bewijsstukken nagaan. Wellicht is er, in de annalen van hekserij op het platteland, en van de magie in het algemeen, geen enkel ander proces waaruit de ongewone gebeurtenissen bij herhaling en door velen gestaafd werden. Ik vat deze merkwaardige gebeurtenis samen, mij baserend op de getuigenverklaringen en de officiële documenten van het dossier.

(2). Geven we eerst de voorgeschiedenis van het rechtsgeding. Een pastorie, een schaapherder en een priester, ziedaar het toneel, de acteur en het slachtoffers van dit zonderlinge drama. In de eerste dagen van de maand maart 1849 ontmoette de pastoor van Cideville ten huize van één van zijn zieke parochianen een zekere, G. aan wie heel de streek sedert lang een grote faam van genezer en tovenaars toeschreef. De pastoor had hierover zijn twijfels en sprak ditmaal tegen de genezer een besliste blaam uit. Hij verwees de illegale genezer naar andere en volgens de overtuiging van de pastoor, betere vormen van verzorging. Het zou daarbij gebleven zijn indien dit geen ruchtbaarheid had gekregen in het Normandische wereldje en het gerecht er zich niet mee gemoeid had. Maar G. werd tot 15 of 18 maanden gevangenisstraf veroordeeld, wegens het onwettig uitoefenen van de geneeskunde. Hij legde onmiddellijk een verband tussen de blaam van de pastoor en dit vonnis. Hij sprak, zo zegt men, enkele vage bedreigingen uit tegen diegenen die hij als zijn vijand beschouwde. Hij zon op wraak. Herder Thorel, een leerling en vriend van G., liet op zijn beurt horen dat het de pastoor wel eens zou kunnen spijten G. zoveel schade te hebben berokkend. Thorel zei dat hij in dat alles slechts de gevolmachtigde van zijn meester was en de uitvoerder van diens hoge werken wilde zijn. En inderdaad, toen het proces begon, zag men dat de aanklager Thorel zich presenteerde als een nederige en eerbiedige gevolmachtigde van G. om aan de wensen van zijn meester te voldoen.

(3) Ziehier de samenvatting van de feiten, unaniem en onder ede verklaard door alle getuigen:

3.a. Het proces. Twee jongens, de ene 12, de andere 14 jaar, die zich op het priesterschap voorbereidden, werden door eerwaarde heer pastoor van Cideville opgeleid. Op deze kinderen

spitst zich de wraakzuchtige woede van Thorel toe. Deze heeft reeds vooraf magisch op de jongens gewerkt toen hij hen bij een andere gelegenheid ontmoette. Daardoor heeft hij, Thorel, nu een stevige greep, een fijnstoffelijke verbinding, en een zekere macht, vooral met de jongste. En dat zal zijn zwart magisch werk naar deze laatste toe, fel vergemakkelijken.

Op een dag, toen het kind weer eens op de pastorie was aangekomen, stak er een windhoos, een hevige rukwind op en verplaatste zich in de richting van deze woning. Er waren plots ook slagen horen als van het geklop van een hamer. Dit in het hele huis, onder de plankenvloeren, tegen de zolderingen, tegen de houten muurbekleding... Nu eens waren het zachte slagen, kort en stotend, dan weer waren ze zo krachtig dat het leek of het hele huis wankelde en dreigde in te storten. In een onbewaakt ogenblik had de herder dit kort voordien voorspeld. De slagen werden zo hevig, dat men ze 2 km verder nog kon horen. Dit leidde ertoe dat een honderdvijftig inwoners van Cideville, naar de pastorie kwamen. Ze bleven urenlang in de buurt om, tevergeefs, de oorzaak van dit helse lawaai te vinden. Dit bizarre verschijnsel bleef duren en verergerde. Ook het glas in de ramen sprong stuk. Voorwerpen in en rond het huis begonnen zich te verplaatsen. Tafels vielen om, stoelen verplaatsten zich als vanzelf. Sommige voorwerpen bleven in de lucht hangen, zelfs honden werden tegen de zoldering gesmakt en bleven een tijdlang in het ijle hangen. Messen, borstels en boeken vlogen door het ene venster naar buiten en kwamen door een ander venster weer naar binnen. Schoppen en vuurtangen vlogen van de haard weg. De strijkijzers die naast de schoorsteen stonden zweefden doorheen de kamer. Hamers vlogen door de lucht en kwamen zachtjes neer op de parketvloer, bijna alsof het neerduwrelende pluimpjes waren. Tafels botsten tegen elkaar tot ze stuk waren. Boeken vlogen vanzelf tot aan het hoofd van een toeschouwer, een zekere heer, R. de Saint-V, waarna ze plots voor zijn voeten vielen. Mevrouw de Saint-V., beiden woonden in de nabijheid, getuigt van wel twintig gelijkaardige verschijnselen. Ook voelde ze dat een hand aan het uiteinde van haar kapmantel trok, maar ze zag niemand. De burgemeester die eveneens kwam kijken, kreeg een ruwe slag op zijn dij, maar zag helemaal geen dader. Toen hij het uitriep van pijn, voelde hij direct nadien een weldoende streling waardoor zijn pijn onmiddellijk verdween.

(3) b. De Heer de Mirville, grootgrondbezitter, die vijftien mijl verder woont, begaf zich eveneens naar Cideville. Hij bracht zelfs de nacht in de pastorie door. Daar trachtte hij een gesprek te beginnen met de geheimzinnige dader van al dit lawaai. En het lukte hem om met de dader contact te krijgen. Hij stelde deze voor dat één klop, ‘ja’ zou betekenen, en twee kloppen ‘neen’. Verder zou het aantal slagen het aantal letters betekenen, enz.. Dankzij deze werkwijze kwam een eenvoudige dialoog tot stand. Heer de Mirville meende dat de dader wel een duivel moet zijn. Want deze ‘duivel’ kon de naam, leeftijd, woonplaats en de aard van een massa vreemde en onbekende personen in de streek te onthullen.

(3)c. Maar keren we terug naar het kind. Deze jongen ondervond heel wat psychische en fysische problemen. En dit via de occulte, fijnstoffelijke band die de herder met hem tot stand had gebracht. Het kind leek in paniek, voelde herhaaldelijk een ongewoon gewicht op de schouders, en kwam zelfs in ademnood. Ook zag het achter zich voortdurend de schim van een hem onbekende man, die een kiel aan had. Toen hij op een dag oog in oog met de herder kwam, riep hij uit : “Dat is de man die mij vervolgt!” Volgens de getuigen was er op dat ogenblik

achter het kind een schim te zien, gehuld in een donkere fijne rook. Deze deinde in alle richtingen uiteen, waarbij een zacht geruis zich liet horen. Nadien verdween deze rook doorheen de spleten van de woning. Dergelijke vreemde verschijnselen bleven zich dagenlang voordoen. Op een dag beweerde het kind een zwarte hand door de schoorsteen te zien komen, die hem een kaakslag gaf. Niemand zag echter die hand, maar men hoorde wel het geluid. Iedereen zag dat de wangen van het kind rood kleurden en het een tijd bleven..

(4) Verontrust door de gebeurtenissen kwamen op een avond enkele geestelijken bijeen in de pastorie. Eén van hen herinnerde zich ooit in een toverboek gelezen te hebben dat onzichtbare wezens bang zijn van scherpe metalen voorwerpen zoals nagels, degens en messen. Dus zocht men scherpe voorwerpen bij elkaar en stak er herhaaldelijk mee in het ijle, overal waar het geluid te horen was. Niet zo eenvoudig als er niet echt iets te zien is. Maar plots was het blijkbaar toch raak. Men zag een vlam, samen met een zwarte rook, zo hevig dat men dreigde te verstikken en men vlug alle vensters moest openen.

(Opmerking: Een voetnoot in het boek vermeldt het volgende: “Wanneer de lucht wordt samengedrukt door een opeenhoping van elektriciteit, en men de elektriciteit afleidt door middel van een metalen punt, ontstaat een felle vonk met daarop al de verschijnselen van een dikke rook. Daartoe volstaat het dat de punt, een knoop van astraal licht, samengebald door een larva, raakt en uiteen drijft. Een larva (meervoud larvae) is een wanstaltige natuurgeest, al of niet door een mens geschapen.)”

De aanwezigen in de pastorie vervolgen echter hun gevecht. Ze steken opnieuw met hun scherpe voorwerpen in het ijle. Een gekerm laat zich horen. Men blijft verder steken. Het geklaag verdubbelt. Op het einde hoort men duidelijk het woord ‘vergiftenis’ uitspreken.

- “Zeker, wij schenken uw vergiffenis”, bevestigen diegenen die met stokken in de lucht staken. Wij zullen zelfs meer doen dan dat. We zullen de hele nacht in gebed doorbrengen opdat God u op zijn beurt vergiffenis schenkt. Echter op één voorwaarde. Wij willen dat je aan het kind vergiffenis vraagt”.

- De stem antwoordt: “Schenken jullie ons allen vergiffenis?”

- Jullie zijn dus met velen?”.

- “Wij zijn met vijven, de herder inbegrepen”.

- “Wij schenken jullie allen vergiffenis!”

Onmiddellijk houden alle spookverschijnselen op. De rust en de stilte keren weer. Tot aan het opgaan van de zon zitten in de pastorie een groep priesters geknield te bidden.

(5) ‘s Anderdaags wordt in de namiddag op de deur van de pastorie geklopt. Thorel staat daar. Nederig, en verlegen. Zijn aangezicht is bebloed en vol schrammen. Hij tracht met zijn hoed zijn aangezicht, wat te verbergen.

Het kind ziet hem en roept uit: “Dat is de man die mij reeds vijftien dagen volgt!”

- “Wat wilt gij, Thorel?” vraagt de pastoor.

- “Ik kom in opdracht van mijn meester het orgeltje halen dat gij hier hebt” luidt het antwoord.

- “Neen, Thorel, daarvoor ben jij niet gekomen! Zeg ons wat je echt wil. Maar, vertel eens eerst vanwaar die kwetsuren in je gezicht komen? Wie heeft ze je toegebracht”?

- “Dat gaat u niet aan; ik zeg het u niet”.

- “Vertel wat je komt doen; wees openhartig; zeg dat gij vergiffenis komt vragen aan dit kind. En doe het maar op uw knieën”.

(6) Toch Thorel keert op de zaak terug. Hij zegt dat de pastoor de schuld is van alles, want deze heeft hem belet als genezer zijn brood te verdienen. Vraagt men hem waarom hij een arm onschuldig kind tot slachtoffer koos in plaats van zich aan de pastoor te vergrijpen, antwoordt hij: “Gij ziet dus niet in dat de pastoor kan leven met het geld dat die twee kinderen hem betalen voor kost en inwoning? Zij moeten hier weg, dan heeft de pastoor geen leven meer!”

(7) De hierboven vermelde wonderlijke gebeurtenissen hebben zich dagelijks gedurende tweeëneenhalve maand voorgedaan, en dit van 26 november 1850 tot 15 februari 1851, tot op het ogenblik waarop de twee kinderen de pastorie van Cideville verlaten hebben en elders werden geplaatst. De rechter, belast met deze zaak, en in de war door deze ongewone, maar goed gestaafde feiten en de vele eensluidende getuigenissen, velde een nogal vaag en duister oordeel. Hij oordeelde dat de pastoor van Cideville, de verdedigende partij, vrijuit ging. Terwijl Thorel in zijn eis tot twaalfhonderd frank schadevergoeding ontzegd werd, en zich veroordeeld zag tot het betalen van de kosten van de rechtspleging.

Lezen we vervolgens Raoul Montandon, *Maisons et lieux hantés*, Paris, La diffusion scientifique, 1953 blz. 182-189.

Tot zover deze samengevatte getuigenis uit het boek van Raoul Montandon, *Maisons et lieux hantés* die op zijn beurt Charles Lancelin, *la sorcellerie des campagnes*, citeert.

c. De oplopende magie

De oplopende (= invocatieve of evocatieve magie als type van magie).

Beschrijven we vervolgens een verdere graad van zwarte magie. Deze maakt gebruik van astrale wezens. In de astrale sfeer bevindt zich een rangorde van fijnstoffelijke wezens:

1. mensen, nog in leven,

Er zijn vooreerst mensen, nog in leven, maar die in een uitgetreden toestand zijn. Denken we aan mensen die uittreden tijdens een bijna doodservaring, of ongewild een uittreding ondergaan bij een zware psychische schok of een zwaar ongeval. Vermelden we magiërs die de techniek van het uittreden beheersen en het naar eigen goeddunken ook kunnen realiseren om een of ander magisch werk te verrichten. Ook mediums kunnen tijdens hun trance, al of niet gewild en bewust, hun biologisch lichaam verlaten. Dit geldt eveneens voor wie dronken is, gehypnotiseerd is, of een narcose ondergaat tijdens een chirurgische ingreep of in een diepe

droomtoestand is. Men merkt het, er zijn vele situaties die ertoe kunnen leiden dat een mens met het fijnstoffelijke lichaam het biologische lichaam verlaat en tijdelijk een bewoner wordt van het astrale gebeid. Heel wat mensen ervaren het minstens één keer in hun leven. Het wordt echter niet steeds als dusdanig herkend. Ook vergt het enige moed om het ter sprake te brengen, men wordt zelden ernstig genomen. De vooropstellingen van heel wat tijdgenoten zijn zo dat het niet mag bestaan. Men stelt dat enkel wat met de klassieke zintuigen ervaren wordt, werkelijk is. En geloven dat uittrekkingen zouden bestaan, dwingt zulke mensen dan om hun al te materialistische axioma's over het leven in vraag te stellen. En dat is voor velen een te zware opgave. Zulke keuze is hun democratisch recht. De keerzijde is echter dat zij op het einde van hun leven helemaal niet voorbereid zijn op hun nieuwe omgeving en in paniek met hun bewustzijn nog aard gericht blijven, iets wat hun verdere evolutie mateloos vertraagt. In het beste geval kunnen anderen zich van hun ware situatie bewust maken zodat ze hun greep op de aarde lossen. Verwijzen we hier b.v. in het boek '*Homo religiosus*, naar 'de getuigenis' onder het nummer 6.2.3. Het boek staat integraal op deze website.

2. bewustzijnsinhouden

In de astrale sfeer bevinden zich eveneens de zogenoemde *bewustzijnsinhouden* Lichten we dit verder toe. Men kan een welbepaalde gedachte intens koesteren. Dan voegt men er voortdurend kracht aan toe. Of zeggen we dat de fijnstoffelijke energie, geïnvesteerd in die gedachte, steeds toeneemt. Op een bepaald ogenblik is deze gedachte zo sterk geworden, is de bewustzijnsinhoud zo krachtig, dat ze als een zelfstandig wezen de aura van de mens die ze tot ontstaan bracht, verlaat. Op een manier is de mens dus ook een schepper en bezieler van nieuw leven. Zulke bewustzijnsinhouden of gedachte-vormen kunnen een kort bestaan kennen, maar als er heel veel energie is in geïnvesteerd, kunnen ze ook eeuwen blijven bestaan.

3. dierenzielen

De astrale sfeer kan verder nog bewoond worden door dierenzielen, door de zielen van overleden dieren;

4. lagere geesten,

En tenslotte kunnen er nog lagere geesten, natuurgeesten of elementalen verblijven. Over deze laatste willen wij hier even handelen.

c1. Marguerite Gillot, Op de drempel van het onzichtbare, (p. 29 vv.).

Mevrouw Gillot verhaalt een zwart-magische aanval die zich van twee natuur-elementalen bediende. Een dame, een zekere A.O. wilde de schrijfsters Marguerite tot samenwerking dwingen omdat deze een uitstekend medium was. Marguerite weigerde echter resoluut. Na een laatste, langdurig bezoek van de dame aan Marguerite, heeft Marguerite die dame niet meer

teruggezien. Maar het verhaal was hiermee helemaal niet ten einde. Integendeel. Marguerite, die als verpleegster in een hospitaal werkte en op een bepaalde nacht van dienst was, vertelt. Vatten we samen.

“Precies negen dagen na dit al te lange bezoek werd ik om één uur 's nachts geroepen om iemand een narcose toe te dienen. Terwijl ik hiermee bezig was, voelde ik me geleidelijk meer en meer onbehaaglijk. Iets maakte zich van mij meester, maar ik kon niet zeggen wat.

Wel voelde ik me reeds enige dagen bijzonder vermoeid, zonder dat ik er een reden voor vond. Dus verzette ik me ertegen. Ik wilde niet moe zijn. Maar deze nacht was mijn vermoeidheid plots veel erger geworden. Ik haastte me bij het toedienen van de narcose, zodat ik onmiddellijk daarna naar bed kon. Ik hoopte dat ik bij het ontwaken mijn gewoon evenwicht zou herkregen hebben. Eén uur later werd ik echter met zulk een ondraaglijke pijn wakker dat zelfs de geringste beweging van ademen extra pijn veroorzaakte. (...).

Mijn hele leven heb ik nooit meer een dergelijke pijn gehad. Daar ik de oorzaak van die ondraaglijke, plots opgetreden pijnen niet begreep en erg ongerust was over deze onverklaarbare pijnen, verzamelde ik al mijn energie om een thermometer uit een secretaire die dicht bij mijn bed stond, te halen om mijn temperatuur op te nemen, want over mijn gehele lichaam had ik een gevoel of ik in brand stond. Nadat ik dit, ten koste van een enorme inspanning, had gedaan, constateerde ik dat ik 40,2° had. Daar ik echter mijn helderheid van denken volkomen had bewaard, zocht ik, in mijn steeds groter wordende ongerustheid, naar de oorzaken van die zeer plotselinge temperatuursverhoging, door mijn symptomen na te gaan: het kon geen longstuwung zijn, want ik had geen stikkend gevoel; het was ook geen koorts verwant aan tyfus, daar ik, op mijn hoofdpijnen na, nergens pijn had.

Terwijl ik daar met wijd open ogen lag, terwijl het leeslampje boven mijn hoofd brandde en het mij voorkwam dat ik heel goed een ziekte zou kunnen hebben, zag ik plotseling op het voeteneinde van mijn divanbed twee afzichtelijke, slijmerige, noch dierlijke nog menselijke wezens balanceren, waarvan het lichaam in een soort staart uitliep, evenals de gargouilles (spuwers, afvoerbuizen) van kathedralen, die een roodachtig, de andere groenig, met grijnzende gezichten, sarcastisch lachend heen en weer wiegend ... Ik wist dat ik niet in ijltostand verkeerde. Ik was ontzet.

Plotseling had ik de zekerheid, dat mijn lijden van occulte oorsprong was. Op hetzelfde moment hoorde ik een innerlijke stem die tot mij zei: “Het zijn larvæ”. Ik had nooit gedacht dat iets dergelijks mij zou kunnen overkomen. Over deze schepsels had ik verschillende beschrijvingen gelezen voornamelijk in het boek ‘*La bas*’, van Huysmans. Het wordt ‘larva’ had mij wel enigszins huiverig aangedaan zonder echter de enige voorstelling bij mij op te roepen. Nu echter, precies op dit ogenblik, kreeg ik de zekerheid dat, als deze fantastische wezens mij zouden aanraken, ik onmiddellijk zou sterven.

Bovendien was ik er zeker van dat mijn onduldbare pijnen geheel van psychische (paranormale) oorsprong waren en zonder twijfel afkomstig van een tegen mij gerichte magische bezwering. (N.B. Hier is ‘bezwering’ gebruikt in de kwaad-stichtende betekenis).

Daarop zet schrijfster er alles op om aan haar schrijftafel te geraken en te pendelen over een kaart van Parijs. Ze vermoedde eerst een door haar ontslagen Russische nachtzuster, maar de pendel gaf geen antwoord. “Ik ging, met mijn vinger op de antenne van de pendel, op goed geluk, over de kaart van Parijs en ik was zo ontmoedigd dat ik zelfs niet er op lette waar hij er ergens was. Plotseling maakte de pendel die ik in de andere hand had, een wilde beweging, die een flitsende weerpijn in mijn hoofd veroorzaakte, en viel op de grond. Ik keek toen welke wijk van Parijs de antenne aanwees en constateerde, tot mijn schrik, dat dit nabij de Place des Vogues was, precies op de plaats waar A.O. woonde.

Wie schetst mijn verbazing en tegelijkertijd een opluchting, degene te hebben gevonden die verantwoordelijk was voor deze kwaadaardige zending? Bijna ondanks mezelf zei ik luid: “het is dus die verwenste A.O. die mij dit heeft bezorgd!” Daar ik echter zag dat de zich steeds heen en weer bewegende larvae heel langzaam naderbij kwamen, keerde ik mij instinctief naar hen toe en sloeg een kruis. Op hetzelfde ogenblik vervluchtigden de afschuwelijke monsters in de lucht, met het geluid van kreukelend dun papier, en verdwenen voor mijn ogen. Onmiddellijk kon ik weer diep ademen terwijl ik het tevoren benauwd had, en mijn ondraaglijke hoofdpijn verdween.” Wij staan hier voor een echte, hoewel korte, bezwering van het kwaad, waarbij het kruisteken zijn doelmatigheid bewijst.

“Daar ik behoefte aan een opfrissing had, verliet ik mijn werkkamer. (...) Toen de nachtzuster mij zag, gaf zij een gil en bleef verstijfd van schrik staan en riep: “Ik ga uw moeder opbellen”. Dit verbood ik haar doch, omdat ik niet kon uitleggen wat er gebeurd was, zei ik haar alleen dat ik 40,2° had (...). Daarna ging ik naar mijn kamer en, toen ik in de spiegel mijn volkomen bloedeloze gezicht zag, begreep ik waarom zij had gegild. Maar ik wist met absolute zekerheid dat ik gered was.

De volgende morgen waarschuwde de nachtzuster zowel het personeel als de eerstkomende dokters. Deze gaven mij de raad om aanraking met anderen te vermijden, daar zij ervan overtuigd waren dat ik een ernstige ziekte had. Vijf artsen onderzochten en ausculteerden mij, namen bloedmonsters en maakten alle mogelijke analyses (...). Ik ben er zeker van dat A.O., voor wie de praktische magie geen enkele moeilijkheid opleverde, mij niet had willen doden doch mij alleen had willen dwingen op haar plannen tot samenwerking in te gaan. Zijn moet zich echter hebben gerealiseerd dat zij te sterke zwarte krachten op mij had afgezonden, want, een paar uur na die gruwelijke beproeving, ontving ik van haar een onder voorwendsel verzonden stadstelegram. Wat ongetwijfeld tot doel had door het antwoord (dat zijn nooit kreeg, overigens) mijn reactie te peilen. Zij moet het ergste hebben gevreesd.

Wat mij, als ik er na zoveel jaren aan denk, ook nu nog een onbehaaglijk gevoel geeft en met walging vervult, is het afschuwelijke feit dat er in de zwarte magie (...) een wet bestaat die zegt dat, indien iemand een beroep doet op de tussenkomst van larvae, deze laatsten, die zich slechts ten koste van menselijk bloed in stand kunnen houden, tot iedere prijs een slachtoffer eisen. Aangezien ik dus de slag had afgeweerd, door het ontdekken van de bron van het kwaad en door een kruis te slaan, keerden de verachtelijke schepsels zich tegen een volkomen weerloos mensje dat drie dagen tevoren was geboren en waarvan de wieg in de kamer juist boven de mijne stond. (...)

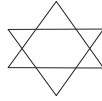
Ik dacht aan het verdriet van de jonge moeder die ik niet kon troosten doordat ik geïsoleerd moest blijven in afwachting van het resultaat van het onderzoek der dokters, dat overigens negatief bleek te zijn. Het, schijnbaar zonder oorzaak, plotselinge overlijden van de pas geboren baby bleef voor hen een raadsel, evenals het is voor de omgeving van de jonge moeder en voor mijn personeel. (...). Dat was mijn eerste contact met het slechte occultisme. (...).

Door de afwezigheid van A.O. en de verandering van lucht, te Flavigny, kwam ik snel de vermoeidheid te boven (...). De eerste dokter die ik, bij mijn komst, tegenkwam, zei tegen mij: “Mijn beste vriendin, je moet wel van een bijzonder geneeskrachtig ras zijn, want het is onbegrijpelijk hoe u zich hebt hersteld. Enige dagen later kreeg ik de inval om met wichelroede en pendel de zetel te onderzoeken waarin, korte tijd geleden, A.O. had gezeten: ik trof een kwaadaardige reflexie-straling aan. Op hetzelfde wijze spoorde ik, in mijn bureau, een kleine enveloppe met dezelfde kwalijke straling op waarin zich een door haar geplukte, gedroogde roos bevond. Deze verbrandde ik op de marmeren schoorsteenmantel en, tot mijn stomme verbazing, veroorzaakte dit een lichte ontploffing die een blauwe vlam gaf en zwavellucht te verspreidde.

Dat was ongetwijfeld wat men in de magie een ‘volte’ noemt”. Een volte is een voorwerp of een materie die een fluïdieke (of fijnstoffelijke) condensator, d.i. een met magische invloed geladen voorwerp, resp. stof is. Daaraan verwant is de talisman (b.v. een juweel, veelal een ring) en de (magische) drug (vloeibare preparaten in flacons). Voor details zie P.B. Randolph, *Magia sexualis*, Amsterdam, De bezige bij, 1972, blz. 96 vv.

Wij hebben het uitzicht en de invloeden leren kennen van de ‘larvae’, naam die de Romeinen gaven aan de schimmen van de ongelukkige gestorven, die zij vierden met de jaarlijkse lemuria (zoiets als ons Allerzielen); naam waarmee de huidige occultisten de elementale geesten aanduiden die lager staan in de evolutie van de mensen en de dieren en die parasieten, d.i. de levenskracht uitzuigende wezens zijn, wij hebben reeds het kruisteken als exorcisme gezien: laat ons nu een specifiek magisch (= dynamistisch) exorcisme nagaan.

Marguerite Gillot vervolgt: “Er is nog een andere wet, in de wereld van het occulte waarop men geen inbreuk mag maken, nl. de wet van de terugslag, dit is de boemerang of terugwerking van de door de zwarte magiër in aangewende kracht op de uitzender ervan, haarzelf, wanneer nl. het doel gemist wordt). Enige avonden later begonnen dezelfde verschijnselen van schuivende grendels, van lichten die vanzelf aangingen, zich weer voor te doen. Daar ik aannam dat zij nog steeds uit dezelfde hoek kwamen, besloot ik er een eind aan te maken. Ik vertelde alles wat was voorgevallen aan mijn Baskische genezer: deze raadde mij aan, in de vier hoeken van mijn werkkamer, door hem geprepareerde tentakels, dit zijn, zoals de talismans, weldadige substanties (planten, parfums, metalen, stenen, enz.) om te bezweren en te genezen, meestal perkamenten voorzien van zinnebeeldige tekens, in de kroonlijst aan te brengen die, in dit geval, in de vorm van het Zegel van Salomo, dit is een hexagram bestaande uit twee driehoeken in stervorm geplaatst, waren.

Reeds de volgende avond, toen ik te middernacht een bad nam en de kliniek stil was, hoorde ik een doffe bons, “als van een vallend lichaam, in de kamer, die boven mijn badkamer was gelegen en 's nachts niet in gebruik was. De nachtzuster kwam, dodelijk verschrikt en met letterlijk ten berge gerezen haren, naar beneden gehold om mij te waarschuwen, terwijl de vrouwen die in de aangrenzende kamers lagen, verschrikt belden daar ze blijkbaar dachten dat een kraamvrouw uit bed gevallen was, aangezien hun ontsteltenis anders nog veel groter zou zijn geweest.

Gehuld in mijn badjas ging ik naar boven, naar de kamer waar de zogenaamde val zich had voorgedaan: er was niets abnormaals te zien; maar, bij het half geopende raam, ving ik de uitstraling van A.O. op die mij kennelijk weer eens had opgezocht en die, door de pentakels, verhinderd was mijn kamer binnen te dringen.

Merkwaardig doch onvermijdelijk: ik hoorde de enige dagen later, van een van haar leerlingen, dat A.O., sedert die avond (volgens haar zeggen, ten gevolge van een val), verlamd was in haar benen, waardoor zij zich gedurende verscheidene weken niet kon bewegen. Zij moest toen wel begrepen hebben dat ik er voortaan toe instaat was mij te verdedigen: ik hoorde niets meer over haar. Sindsdien leefde zij min of meer in afzondering. Het schijnt dat zij, enige jaren later, na een verschrikkelijke doodsstrijd, gestorven is”.

Tot daar het relaas van Marguerite Gillot: de verlamming van A.O. was te wijten zowel aan de wet van de terugslag als aan de percussie of weerkaatsingswet (de astraal uitgetreden mens die getroffen wordt, hier door terugslag, boemerang, van eigen aanvalskracht, zweet dit ook fysisch uit. De dood van zwarte magiërs blijkt hier weer eens zeer bewogen te zijn geweest en het gevolg van de oorzaak: wie met het zwaard omgaat, zal er door vergaan (wet van de immanente sanctie). Dit wordt o.m. door Colin Wilson, *L'occulte*, Paris, Albin Michel, 1973, 425 pp. opgemerkt.

II C (III) B. De reflexieve (lusvormige) interpretatie.

a. Dion Fortune, Psychische zelfverdediging,

Volgens Dion Fortune, Psychische (versta: occulte) zelfverdediging, blz. 25-26, dienen we

(1) psychische, versta: occulte, ervaringen zeer zorgvuldig te onderscheiden van subjectieve hallucinaties: we moeten zekerheid hebben dat iemand die over een psychische aanval komt klagen, niet alleen maar de weerkaatsing van zijn eigen gedissocieerde complexen waargenomen heeft.

(2). Het stellen van de diagnose: hysterie, krankzinnigheid of psychische aanval is een uiterst delicaat en moeilijke werk, omdat men vaak met meer dan één factor te maken heeft, waardoor een geval ver van duidelijk wordt; immers een ernstige psychische aanval veroorzaakt een mentale instorting, terwijl omgekeerd een mentale instorting iemand blootstelt aan een

invasie uit het onzichtbare. Al die factoren dienen bij het onderzoek naar een occulte aanval in aanmerking te worden genomen. Tot daar Dion Fortune die dus een zgn. symmetrische relatie (wisselwerking) aanneemt tussen reflexief en occult van buiten uit.

b. Zenuwuitputting en verstandsverbijstering

Deze zijn de twee meest voorkomende verschijnselen die een astrale aanval bij blanken teweegbrengt, want, in Europa, gebeurt het niet vaak dat een aanvaller in staat is de dood van het slachtoffer te veroorzaken. (o.c., 34). Dit betekent dat de zielsziekte in de vorm van:

1. neurosen (zenuwuitputting of neurasthenie, allereerst, psychastenie (dwangneurose, scrupulositeit) en of histerie (onechtheidsneurose), daarna,
2. psychopathieën (temperaments- en karakterstoornissen) en
3. psychosen (krankzinnigheid, verstandsverbijstering), een gevolg en ook een oorzaak is van occulte kwaad (symmetrische betrekking).

Meteen loopt exorcisme met psychiatrie ineen. Dat occulte kwaad in de hand gewerkt wordt door de zielsziekte, ligt aan het feit dat de telepathische suggestie moet harmoniëren met (d.i. aanknopen aan en in overeenstemming zijn met) de reeds aanwezige ideeën en impulsen in de aangevallene zelf (o.c. 42,44, 45,46). Vooral de vrees voor, de begeerte naar de aanvaller is mede oorzaak van het wel lukken van de aanval langs telepathisch-suggestieve weg. “Er is, zowel in deze als in de andere wereld, niets dat een hypnotiseur zou kunnen doen met iemand die zijn zenuwen de baas is en verder geen aandacht aan een suggestie schenkt (o.c. 45). Diepe innerlijke vrede, d.i. rustig zelfbezit, verwaarlozing van suggesties zijn de hoofdvoorwaarden tot zelfverdediging of reflexief exorcisme.

c. subjectieve hallucinaties

Maar er is meer: er zijn de weerkaatsing van de eigen gedissocieerde complexen, met de subjectieve hallucinaties daaraan verbonden. Wanneer iemand (...) een tijdlang geconcentreerd met dezelfde gedachte bezig is, dan ontwikkelen zich binnen de aura steeds meer energiecellen van dezelfde soort die zich (...) tot een steeds grotere eenheid opbouwen (...). Wanneer een gedachte lang genoeg wordt volgehouden, dan verkrijgt zo'n bundeling van energiecellen een eigen zelfstandigheid”. Aldus Gmelig, *de aura*, blz. 22. Dit zijn de zgn. gedachtevormen of beter bewustzijnsinhouden, die astraal beginnen te ‘leven’. Het is uiterst moeilijk om, langs psychische weg, te constateren of de klachten van het slachtoffer gegrond zijn, want zijn eigen verbeeldingskracht heeft de atmosfeer meestal met dreigende gedachtevormen bevolkt. Of die gedachtevormen van subjectieve of van objectieve aard zijn, is niet zo gemakkelijk uit te maken”. Aldus, Dion Fortune, *Psychische zelfverdediging*, blz. 153.

c.1. eidetisch begaafde mensen

Hier zij een woord gezegd over eidetisch begaafde mensen.

Sedert V. Urbanschisch, *Ueber die subjektieven optischen Anschauingsbilder*, (over de subjectieve optische beelden) (1907), is heel wat nagegaan en duidelijk gemaakt. Voor het elfde en na het zestiende levensjaar is eidetische begaafdheid (d.i. het zien, respectievelijk waarnemen van gegevens maar niet met de gewone zintuigen doch met het 'tweede' gezicht, resp. waarnemingsvermogen, maar dan zo dat op het eerste gezicht die 'tweede' waarneming even scherp en als werkelijk aandoende voorkomt als een 'eerste') gevoelig zeldzamer dan van twaalf tot vijftien. Men lette erop: de tweede waarneming ziet, enz. aanschouwingsbeelden, geen voorstellingsbeelden (die zuivere verbeeldingsproducten zijn) en ook geen nabeelden (die slechts nawerkingen van eerste waarnemingen zijn, b.v. als iemand in de zon kijkt en dan de ogen sluit en de zon 'donker' ziet). Hallucinaties zijn vermeende aanschouwingsbeelden, waarbij de hallucinerende zich omtrent het werkelijkheidskarakter ervan vergist.

Maar, en hier willen wij komen, er zijn eidetiekers, zoals b.v. Goethe, de grote dichter, die hun aanschouwingsbeelden spontaan kunnen te voorschijn laten komen. Goethe zag zo een goed deel van zijn toneelwerken eerst eidetisch voordat zij geschreven werden. Zo ook E.T.A. Hoffmann. Er zijn dus voorstellingsbeelden die zich als aanschouwingsbeelden laten waarnemen. Vgl. Ernst Schering, *Die innere Schaukraft*, (de kracht van innerlijke beelden) München, Bazel, Reinhardt, 1953, s. 74 - 75. Die (als aanschouwingsbeelden zich voordoende) voorstellingsbeelden hebben, op de koop toe, de aard, o.m. de duidelijkheid, van de eerste waarnemingen. Zodat pas, als men dat weet, duidelijk is hoe moeilijk op het eerste gezicht droom en werkelijkheid uiteen te houden is. Tot daar die uitweiding over die eidetiek en aanverwante.

De uitweg wordt door Dion Fortune gewezen (o.c. 153): bewijsmateriaal verzamelen dat aan een objectief onderzoek kan onderworpen worden! Dit komt hierop neer:

(a) de levensgeschiedenis van het slachtoffer nagaan (hem laten vertellen, en uitluisteren, hem ondervragen desnoods om zodoende een beeld van de persoon en het door hen beweerde kwaad te vormen in de loop van een gesprek):

(b) de levensgeschiedenis van de persoon of de groep tegen wie de klacht van de getroffene zich richt, trachten na te gaan. M.a.w. zoveel mogelijk informatie inwinnen gekoppeld aan een sterk criterium van occult kwaad, nl. de exorcist moet zelfs zeer precies weten wat occult kwaad is; zo niet bezit hij geen criterium, d.i. een middel om te onderscheiden.

c.2. repercussie of weerkaatsing

Niet enkele voorstellingsbeelden ontstaan vanuit de getroffene zelf, maar ook de repercussie of weerkaatsing ervan.

(1) vreemdsoortige grofstoffelijke kentekens

De meer dan eens bij hysteriekers waargenomen vreemdsoortige grofstoffelijke kentekenen als b.v. gezwollen, stigmata (plaatsen op het lichaam waaruit rozerood bloed zachtjes lekt), hebben hun ontstaan te danken aan het feit dat het hevig in beroering gebrachte bewustzijn, met zijn beelden, gedachten, gevoelens, begeerten en wilsbesluiten, het etherisch-astraal lichaam van de hysteriekers aandoet: het fijnstoffelijk lichaam, eens dat het ergens gestoord is, oefent op zijn beurt, door repercussie in omgekeerde zin, invloed uit op het fysische lichaam. De wisselwerking, symmetrische repercussie, tussen lichaam en etherische dubbelganger speelt hier een rol. (Of als men wil de autosuggestie). Vgl. Dion Fortune, o.c., 71 - 72, 41.

(2) de kunstmatige elementaal

de kunstmatige elementaal, waarover Dion Fortune (o.c. 72) het heeft, wordt tot stand gebracht op drievoudige wijze:

a. een voorstellingsbeeld van het te vormen wezen in het bewustzijn oproepen (zich goed inbeelden);

b. dit helder voorgestelde wezen bezielen (en voeden) met dat wat in de maker zelf daarmee overeenkomt (goedheid, wilskracht, enz.; bij de zwarte magiër: wraak, seks, enz.);

c. Dit met het eigen wezen bezielde voorstellingsbeeld verwezenlijken in de daartoe aangewezen natuurkracht (op etherisch-astraal vlak).

Dion Fortune geeft het voorbeeld van de weerwolf die zij, argeloos, op die wijze opriep. Zij koesterde wraakgedachten tegenover iemand die haar onrecht had aangedaan en dommelde op een middag, rustend, in: “Juist op dat moment kwam de gedachte (...) toe te slaan. In mijn verbeelding lezen de oude Noorse mythen (= metafysische verhalen) op en ik dacht aan Fenris, de afschuwelijke Noorse wolf. Onmiddellijk daarop kreeg het eigenaardige gevoel dat er, ter hoogte van de plexus Solaris (= een zenuwstelsel in de maagstreek, ‘zonnevlecht’ geheten), iets uit mijn lichaam ging en, jawel, naast mij op het bed was een grote wolf bezig zich te materialiseren. Het was een goedgevormde ectoplasmatische gedaante (...), grauw en kleurloos (...). Ik voelde de druk van zijn gewicht.

Duidelijk voelde ik hoe de wolf met zijn rug tegen mij aangedrukt lag, op de manier van een grote hond. Ik was destijds totaal onbekend met de kunst van het verwekken van kunstmatige elementalen, maar nu had ik, door een toeval, de juiste methode ontdekt:

- 1.** het uitbroeden van sterk met emotie geladen gedachten, de bewustzijnsinhoud,
- 2.** de invocatie (= aan -, oproeping) van de in aanmerking komende natuurkracht en
- 3.** de toestand tussen slapen en waken waarin het etherisch dubbel gemakkelijk uittreedt.

Ik was vervuld van afgrijzen over wat ik gedaan had en ik wist dat ik me er lelijk ingewerkt had en dat nu verder alles afhing van de vraag of ik het hoofd koel wist te houden”. Dion Fortune wist dat het onding door haar wil kon beheerst worden, maar hoe? En dat, indien zij panikeerde, het tot een Frankensteinmonster zou uitgroeien. Zij vertelt verder: “Ik bewoog me heel

voorzichtig; maar het schepsel had er blijkbaar bezwaar tegen gestoord te worden, want het draaide zijn lange snuit naar me toe, gromde en liet zijn tanden zien (...). Hoe langer het ding bleef bestaan, hoe sterker het zou worden en hoe moeilijker het zou blijken om het uiteen te doen vallen. Dus stompte ik het met mijn elleboog tegen zijn harige ectoplasmatische ribbenkast en zei: “Als je je niet behoorlijk weet te gedragen, zul je op de vloer moeten gaan liggen., waarna ik hem van het bed afduwde. Mak als een schaap ging hij van het bed af en veranderde, men denken aan de gedaanteverandering in de sprookjes en de mythe, tot mijn grote verlichting, in een hond.

Daarna scheen de noordelijke hoek van de kamer in het niets te verdwijnen en trok het schepsel door de ontstane opening, af. Toch was ik verre van blij want ik had een gevoel dat het daarmee nog niet afgelopen was, een gevoel dat de volgende morgen bevestiging vond in de mededeling van een huisgenote dat zij, na een onrustige slaap, met dromen over wolven, 's nachts wakker geworden was en toen, in het donker, de vurige ogen van een wild dier in een hoek van de kamer had gezien.

Nu was ik door en door verontrust, ging om raad vragen bij (...) mijn leermeester (...) en vernam dat ik dit ‘ding’ door wraakzuchtige gedachten uit mijn eigen substantie tot aanzijn had gebracht, dat het dus een naar buiten getreden deel van mezelf was, dat ik het tot elke prijs moest terugeroepen en weer in mij opnemen, terwijl ik, tegelijkertijd, afstand moest doen van mijn verlangen om af te rekenen met de persoon die mij onrecht had aangedaan (...) Als ik mezelf de gelegenheid verschaftte mijn wraakzucht te bevredigen, zou de wolvengedaante tot een zelfstandig bestaan geboren worden en, dan, zou de duivel losgebroken zijn. Zowel letterlijk als figuurlijk. Ik kreeg duidelijk de indruk, en, in psychische aangelegenheden, zijn indrukken zeer belangrijk, dat, als de wolf impuls eenmaal tot uiting was gekomen in een of andere daad, de wolf zich zou losrukken van het psychische navelkoord dat hem aan mijn plexus solaris bond, waarna het niet langer mogelijk zou zijn hem weer in mij op te nemen. (...)

Ik besloot dus me de gelegenheid tot wraak te laten ontglippen en riep, bij het invallen van de schemering, het ‘schepsel’ terug. Het kwam weer, via de noordelijke hoek, mijn kamer binnen (later vernam ik dat de ouden het noorden als een kwade windstreek beschouwden) en ging in een vriendelijke en zelfs tamme houding op het haardkleedje staan. Ik verkreeg in het halfdonker een uitstekende materialisatie en zou gezworen hebben dat er een Elzasser dog naar me stond te kijken. Het was een tastbare verschijning en zelfs de geur van de Duitse dog ontbraken niet. Van mij naar de gedaante liep een schaduwachtige ectoplasmalijn, waarmee het ene eind van mijn plexus solaris bevestigd was, terwijl het andere ter hoogte van zijn buik in zijn ruige vacht verdween, maar het juiste punt van bevestiging kon ik niet zien.

Wat Dion Fortune beschrijft, is het eerste gedeelte van de bezwering van haar eigen kunstmatige elementaal, te vergelijken met de larvae of natuur-elementalen waarover Marguerite Gillot het heeft. Nu volgt het beslissende gedeelte van het reflexieve exorcisme (= zelfexorcisme).

Door een inspanning van mijn wils- en verbeeldingskracht, - men ziet, bij schrijfster, de rol van het bewustzijn en diens inhouden: niet zonder reden zijn occultisten (en metafysiekers)

konsciëntialisten (= benadrukkers van het bewustzijn) - begon ik, langs de zilveren draad, het leven uit hem weg te zuigen, zoals men limonade met een rietje opsorpt. De wolf begon te vervagen, de draad werd dikker en meer substantieel. In mijn innerlijk begon een hevige emotionele storm op te steken: ik voelde de razendste impulsen om erop uit te gaan en alles en iedereen die me voor de voeten kwam, te verscheuren. - Wie denkt, bij deze woorden van Dion Fortune niet aan Freud's Agression, aanvalsdrijf? - Met een geweldige inspanning overwon ik die impulsen, waarna de storm bedaarde. De wolvengedaante was nu weggekward tot een vormeloze grijze nevel. Ook die slurpte ik langs de zilveren draad in mij op. De spanning verminderde en, tenslotte, was ik weer mezelf, alleen badend in het zweet. Zover ik weet, was dat het einde van de geschiedenis (...).

Merkwaardig was vooral ook dat, juist gedurende het kortstondige leven van het 'ding' (vierentwintig uur), zich een gelegenheid voor een geduchte wraakneming voordeed". Tot daar het relaas van Dion Fortune. Het eigenlijke exorcisme is een opsloppings- of absorptie-exorcisme (zie o.c., 180 vv.), een gevaarlijke ritueel.

Verwijzen we nog naar het boek 'Homo religiosus' 7.2.4; '*Zich een monnik visualiseren*' waar Alexandra David Neil in haar boek *Magic and mystery in Tibet*, beschrijft hoe zij al visualiserend, zich een monnik tot leven bracht, en hem, analoog aan de weerwolf van Fortune, weer in zich opsloppte.

d. Het bewustzijn en de etherisch-astrale laag.

d1. 'hallucinaties' of als etherisch-astrale wezens?

Dit alles staat of valt met de symmetrische repercussie tussen bewustzijn en etherisch-astrale laag. Wat de (diepte) psycholoog ziet als 'hallucinaties' op grond van (verdrongen) instincten, die een dissociatie (opsplitsing) van denkbeeldcomplexen uit het eigen onderbewustzijn van de patiënt bewerken, dat ziet de helderziende vaak als etherisch-astrale wezens (o.c. 109). Dit betekent dat het bewustzijn een veel groter macht is dan de positieve, louter empirisch interpreterende mens denkt. De etherische dubbelgangers speelt hier een wezenlijke rol: hij is een lichaam van magnetische krachtvelden, model, één-éénduidig dan nog, van het fysische lichaam.

Als tussenterm tussen het etherische en fysische lichaam speelt wat b.v. Aristoteles 'protè hulè (prima materia der scholastiek), 'eerste stof' heet (ook wel spraken Pythagoras, Plato, enz. van 'apeiron', infinitum, het onbegrensde, dat wat nog geen vorm ('grens' betekent hier 'vorm') heeft) een beslissende rol. Wij kunnen deze eerste stof wel vergelijken met het ectoplasma (een schepsel dat ekto, naar buiten, treedt), maar dit ectoplasma is maar een soort eerste stof. Alle zgn. materialisering van etherisch-astrale stof geschiedt via het ectoplasma, een nevelachtige massa, die alle vormen kan aannemen, zelfs die van een levend wezen. Ook de spiritisten, in samenwerking met controlegeesten, experimenteren daarmee. Dat ectoplasma meer is dan inbeelding, blijkt onder meer uit het feit dat diegene die zijn etherisch lichaam projecteert (buiten zich drijft, uitstulpt), heel wat van zijn gewicht verliest, ja, niet veel meer weegt dan

een kind. Dat is een fysisch bewijs van de stoffelijke werkelijkheid van ectoplasma, alsook van de juistheid van de indruk van gewicht die meer dan één daarmee in aanraking komend mens, heeft.

d2. De opvoedende rol der aloude godsdiensten

Nu begrijpen wij waarom de aloude godsdiensten telkens weer opvoedend werkten en de rol van het bewustzijn (verbeelding, denkvermogen, gemoed, wil) zo benadrukten; ook waarom Jezus (en ook Boeddha) de innerlijke vrede en de liefde als hoofdgebod predikte: deze hebben voorkomende ja bezwerende uitwerking. Ook de juiste betekenis van de mythologie der volkeren blijkt nu: zij verzinnebeelden natuurkrachten. Ook beseffen wij nu veel beters waarop een aantal zogenaamde demonen of duivels neerkomen: kwaadaardige natuur- of kunstmatige elementalen komen bij oppervlakkige beschouwing als duivels voor, lagere duivels dan, maar, wanneer wij hun oorsprong kennen zien wij dat zij, althans de kunstmatige elementalen, ‘projecties’, ‘uitstulpingen’, op basis van de (symmetrische) repercussie, van de mens zelf (en diens bewustzijnsinhouden) zijn. Niet dat alle satanisch geesten tot natuur- of kunstmatige elementalen herleidbaar zijn: de macht, de eigen vrijheid van Satan en de afvallige geesten is te groot om er elementalen van te maken. De demonistische interpretatie moet door de spiritistische, de magistische en ook door de reflexieve interpretatie genuanceerd worden.

Opmerking: A.N. Aksakow, Animisme en spiritisme.

In 1890 verscheen van A.N. Aksakow, Russisch parapsycholoog, *Animismus und Spiritismus*. Hij onderscheidt drie soorten paranormale fenomenen:

(a1) *personalistische* (die van de persoon uitgaan en in hem zich afspelen (bv. automatisch schrijven, persoonlijkheidsplitsing));

(a2) *animistische* (die van de persoon uitgaan maar zich buiten hem afspelen: b.v. telepathie, helderziendheid in de ruimte, telekinese);

(b) *spiritistische* (die niet van de persoon maar van een buiten hem gesitueerde instantie uitgaan, maar dan “buiten-, resp. bovenaardse instantie). Wij kunnen dus de reflexieve interpretatie als personalistisch, of nog beter animistisch bestempelen. Vgl. W.H.C. Tenhaeff, *Het spiritisme*, 's Gravenhage, Leopold, 1971- 5 , blz. 33.

II C (IV) De pre-ëxistentiële, preconceptionele interpretatie.

a1. Pre-ëxistentie en occulte beladenheid.

Existentie (existentie) betekent in de existentiële (// existentialistische) literatuur iets anders dan in de scholastische. In de middeleeuwen betekende ‘existentia’, ‘existentie’, het feitelijke bestaan van iets. Het stond tegenover ‘essentia’, ‘zijnswijze’ of ‘wezenheid’ (de pure mogelijkheid). In de existentialistische literatuur is de middeleeuwse kern bewaard, namelijk het feitelijke bestaan, maar de essentie of zijnswijze van dewelke dit feitelijk bestaan centraal gesteld wordt, is niet meer iedere essentie, maar de essentie van de mens en wel van de aardse,

empirische mens. Zo komt het dat men tegelijkertijd kan zeggen dat God ‘bestaat’ (zijn essentie gaat met existentie samen). Dat is middeleeuwse taal-, en dat God niet existeert, maar alleen de mens op deze aarde (dat is existentialistische taal).

‘Pre-existentie’ betekent dus vooraf bestaan en dat ‘vooraf’ (pre) geldt t.o.v. de mens op aarde. De pr-existentiële interpretatie van het occulte kwaad beweert dat het kwaad, tenminste gedeeltelijk, teruggaat op een tijd voor dit aardse leven. Nauwkeuriger: deze pre-existentie is eigenlijk preconceptie: de mens die, in de moederschoot ontvangen (= geconcipieerd) wordt, is reeds van meet af aan met occult kwaad belast. Het kwaad is dan pre-conceptioneel. Deze pre-existentie kan dubbel opgevat worden:

- (1) ofwel bestond men vooraf in een niet aardse wereld;
- (2) ofwel leefde men reeds tevoren op aarde en reïncarneert men (herbelichaming).

a2. Het begrip ‘erfzonde’.

Voordat we met concrete beschrijvingen voor de dag komen, preciseren we even het Katholieke traditionele begrip ‘erfzonde’. De grote theologie in de lijn van Sint Paulus’ brieven, definieert erfzonde als volgt:

(1)a het is een echte zonde en dus redelijke (= gewetens)schuld;

(1)b als schuld is het wilszaak: het kwaad is vrijwillig begaan, in een of andere daad;

(2)a dit kwaad, vrijwillig bedreven ((1)b) en reden van gewetensbezwaring ((1)a), is eigen aan ieder mens die in de moederschoot ontvangen wordt, behalve dan aan twee ‘onbevlekt’ (= erfschuldvrij) ontvangen werden, Jezus en (door Gods voorkomende genade) Maria.

(2)b1. De oorspronkelijke zonde is door wat in de traditie als ‘Adam’ aangeduid wordt, bedreven en dus diens wilszaak;

(2)b2. De erfzonde is van de eerste voorouders, Adam, op ons allen, individueel genomen, overgegaan langs onze stamboom (genealogisch). Zo komt het dat de katholieke kerk verworpen heeft:

(1) dat de erfzonde iets ‘substantieels’, d.i. in de natuur van de mens zelf, natuurnoodzakelijk dus, gelegen is: het is een historisch gebeuren;

(2) dat de erfzonde de boze begeerte is in de mens (de protestantse interpretatie),

(3) dat de erfzonde een ‘hebbelijkheid’ is, d.i. een nog niet of niet meer door daadwerkelijke wilsbeslissing verwezenlijkt kwaad (Bajus’ interpretatie), voor de theoloog Bajus is de erfzonde de (boze) begeerte.

(3)a De buitenaardse straf worden door Adam vrijwillig, op een historisch moment, bedreven zonde (de oerzonde), die in ons, vanaf onze ontvangenis, erfzonde is, is allereerst de verdoemenis, d.i. de uitsluiting uit de hemelse heerlijkheid en de neerdaling ter helle (afwezigheid) van de heiligmakende genade);

(3) b. Die straf is ook aards: de ‘tijdelijke’ straffen, inzonderheid de dood, zijn eveneens te wijten aan de erf-, resp. de oerzonde, doordat de toestand van Adam, alvorens de oerzonde bedreven werd, gaven omvatte zoals onsterfelijkheid, het vrij zijn van pijn, het vrij zijn van het maken van vergissingen, het bezit van een hoger inzicht (dan nu), en grotere vrijheid (dan nu), enz..

Wij halen deze aloude katholieke, Paulinistische leer aan omdat ze het kwaad definieert op een veel bredere basis dan de louter empirische interpretatie. Zij is een metafysische, inzonderheid gewijd-historische interpretatie van het kwaad, ook het occulte kwaad. De Satan als vorst van de duisternis (demonistische aspect) en van deze wereld; de neerdaling ter helle (hetzij als vagevuur zijn als hel der verdoemden: de spiritistisch aspect); de boze begeerte, lijden en dood (natuurlijk aspect) krijgen van hieruit een ander uitzicht. Vooral de zwarte magie krijgt haar achtergrond, namelijk de pre-existentie.

Het grote knelpunt der katholieke leer is de juiste verhouding tussen ieder ontvangen individu (ieder bevlekt ontvangenis) en Adam.

1. Is ‘Adam’ collectief te nemen zoals een zekere exegese (= tekstinterpretatie) van de Bijbel voorstaat? Wat niet uitsluit dat, onder de eerste mensen, er één individu is die het eerst zondigde en dus de oerzonde bedreef; wel integendeel.

2. Vooral echter geldt de basisregel van alle moraal (zedeleer, ethica): is alleen (in eerste instantie) schuldig hij die vrijwillig kwaad deed. De dader en de schuldigen zijn identisch. Logisch doorgedacht: indien ieder van ons in Adam zondigde, dan zijn wij die Adam (geweest)! Dat impliceert

1. pre-existentie van ieder van ons een wel aardse pre-existentie (en dus reïncarnisme of wederbelichaming) en

2. genealogisch geregelde reïncarnatie.

Maar, sedert de veroordeling, niet van Origenes (Griekse kerkvader, gestorven in 254) maar van de zgn. origenisten in de vierde en de zesde eeuw, is in de kerk die hypothese van herberlichaming teruggedrongen. De erfzondeleer is daardoor een gezags- en dogmakwestie geworden (schriftuur gezag, overheidsgezag). Zodra de ontvoogding en de vrijzinnigheid gezag van schrift en kerkoverheid en dogma niet meer aanvaardden, geraakte het erfzonedogma in een crisis. Dit gebeurde sedert het late middeleeuwse nominalisme ((Renaissance, humanisme, hervorming, moderne wetenschap. Verlichting en romantiek voeden zich aan die tendens) tot op onze dagen (de nieuwe theologie).

b1. Paul Bauer, Horoscop und Talisman

Paul Bauer, *Horoscop und Talisman (Die Mächte des heurigen Aberglaubens und die Macht des Glaubens)*, (de kracht van het huidige bijgeloof en de kracht van het geloof), Stuttgart, Quell-Verlag, 1963, s. 169 ff., staat in de lijn van Kurt E. Koch, stil bij het begrip ‘occult belast zijn’.

(1) Daaronder verstaat hij het feit dat occulte activiteiten als toveren, bezweren, een bewust pakt met de duivel aangaan, zware stoornissen in de ziel veroorzaken. Droefgeestigheid, ontmoediging, razernij, levenswalging en splitsingsverschijnselen der ziel vertonen zich in dat geval, net als in de ziektebeelden van neurosen en psychosen.

(2). Ook behoort tot occulte beladenheid, volgens Koch dat zijn mediale vermogens wakker roept als helderziendheid, spoken en zo. Hij benadrukt het feit dat die beladenheid de grenzen van geneeskunde en psychiatrie te buiten gaat en een theologisch begrip is, waarin magie als tegengif de kern uitmaakt.

(3) Welnu, niet enkel stoornissen in de ziel maar ook occulte beladenheid is erfelijk. Het volgende voorbeeld illustreert dit:

Een jonge vrouw kwam gedurende een zending tot bekentenissen. Zij klaagde over zielkundige aanvechtingen en levensmoetheid. Ook werd zij verder geteisterd door aanvallen die volgens het oordeel van de dokter niet epileptisch (= van de aard der vallende ziekte) waren. De arts betitelde deze als angstaanvallen. Aangezien de geneeskundige behandelingen niet tot een verzachting van haar lijden voerde, verlangde zij de raad van een zielenverzorger. De anamnese (voorgeschiedenisonderzoek) der occulte betrekkingen bracht de zeldzame samenhang in aan het licht.

1. De overgrootvader was 'bezweerder'. Hij hing zich op.

2. De grootvader zette de vaderlijke traditie voort. Hij werd op zekere dag door een omkantelende hooiwagen doodgedrukt. Zijn broer kwam aan zijn dood door een hoefslag van een paard.

3. Diens zoon was succesvol bezweerder die door de boeren steeds erbij gehaald werd. Driekwart van de stallen van het dorp werden door hem bezworen. Zijn levenseinde was verschrikkelijk. Hij wurgde zijn vrouw en pleegde daarop zelfmoord. Zijn zuster sprong in de waterput voor het huis en verdronk.

4. In de vierde generatie stond de jonge vrouw die leed aan stoornissen in de ziel en angstaanvallen. Eén moord, twee dodelijke ongelukken, die zelfmoorden vormen de schrikwekkende balans van deze familie. Koch voegt daaraan toe dat het hier niet om schizofrenie gaat, ook wel niet om mensen met manisch-depressieve afwijkingen, maar om daadkrachtige boeren die te midden van het leven stonden. Hij vermoedde bezetenheid, aangezien de jonge vrouw zich tot Christus wendde en daardoor, zolang hij ze kon volgen, versta: maanden lang, zonder aanvallen bleef". Tot daar Bauer: de stamboom lijkt occult belast; het kwaad plant zich genealogisch voort. Dit is een eerste aanduiding van pre-existentie.

b2. Joan Grant en Denys Kelsey, Meer dan één leven,

Doch er is meer. Denys Kelsey en zijn vrouw, begaafde helderziende die voorgaande incarnaties (althans momentopnamen daaruit) ziet van medemensen, vertelt hoe het supra-fysiek, d.i. het fijnstoffelijk lichaam, de sporen van pre-existentie draagt en in het fysische

lichaam tot uitwerking brengt. Joan Grant en Denys Kelsey, *Meer dan één leven*, Deventer, Ank Hermes, 1973, blz. 63 – 66 (// *Many lifetimes*, London, Victor Gollanez).

Een voorbeeld van een techniek door middel waarvan op een super-fysiek gerichte energie inwerking kan hebben op het fysisch lichaam, werd verschaft door een man van drieëntwintig die op Trelydan kwam. Ik had een advertentie gezet voor een huisonderwijzer en, onder de antwoorden, was een brief van de aalmoezenier van de legereenheid voor plastische chirurgie in East Grinstead; daarin stond dat ze een patiënt hadden die reeds verscheidene operaties had ondergaan maar nog steeds leed aan osteomyelitis van het rechter scheenbeen, waardoor ten slotte de amputatie van zijn voet noodzakelijk zou zijn. Voor deze echter naar behoren kon worden verricht, leek het raadzaam dat hij minstens drie maanden vakantie zou houden om weer op krachten te komen, een kalme omgeving waar hij goed voedsel en frisse lucht kon krijgen, zou hem goed doen. Hij had minimale verpleging nodig: zijn verband zal onder andere daardoor een praktiserend geneesheer moeten worden verwisseld, maar dat kon worden gedaan bij de dokters aan huis.

Zijn papieren met medische gegevens werden naar onze plaatselijke dokter gezonden, die tegen mij zei dat het nutteloos zou zijn te proberen meer voor de jongen te doen dan hem goed voeden en hem opgewekt houden want, in die dagen, voor de penicilline, was osteomyelitis niet te behandelen.

De dag nadat de jongen was aangekomen, nam ik hem mee naar de avondkliniek, van plan te zien hoe de wonde werd verbonden zodat ik kon leren hoe dat zelf te doen. Maar het zien en het verrijken van ellenlang, van pus doordrenkt, stinkend verband dat werd afgetrokken van een gat in het been dat enkele centimeter diep was, gaf mijn zo'n wee gevoel dat ik er maar niet in slaagde het vertrek uit te komen zonder dat de dokter of de patiënt besepte hoezeer ik tekort schoot. De jongen was moe toen we thuis kwamen en besloot in bed te eten. Graag nam hij mijn voorstel aan om hen in en uit het bed te helpen, en hij vertelde de geschiedenis van ieder van zijn littekens die hij volkomen objectief beschouwde als een soort oorlogsdagboek.

Hij had zijn verwondingen allemaal opgedaan op de eerste dag van de actieve strijd en een hele nacht had hij in de woestijn gelegen voor hij werd opgepikt. Hij was getroffen door zeven verschillende kogels. De ene had een nier geraakt, de andere een long, nog twee waren door zijn schouderblad gegaan; de laatste drie verwondingen waren betrekkelijk oppervlakkig geweest, met inbegrip van die welke het scheenbeen net boven de enkel had versplinterd. Van al de grote en van twee van de kleine wonde was hij verrassend snel genezen met zeer weinig infectie. Maar het scheenbeen was ernstig in geïnfecteerd geraakt en daardoor lag hij al maanden langer in het ziekenhuis dan voorzien.

Nadat ik het dienblad had weggehaald en hem zijn gezellig bezig zag met een boek voegde ik mij bij Charles en bij Bill Kennedy, een goede vriend van Jung (...).

Ik kan me niet herinneren waarover we aan het praten waren, behalve dat het niet te maken had met de jongen of met zijn been, toen ik plotseling uitriep: “Eén minuut lang niet praten... ik

ben van niveau verschoven". Ik vond mezelf terug, kijken naar een meer dan levensgroot kruisbeeld, uit hout gesneden en levendig gekleurd, de wonden als druipend van vers bloed. Ervoor knielend de ogen gevestigd op de door de voeten gedreven spijkers, lag een jonge monnik, van wie ik wist dat hij een voorafgaande persoonlijkheid was van de jongen die boven in de slaapkamer lag te lezen. Ik wist dat de jonge monnik aan het bidden was om een teken van genade te ontvangen in de vorm van stigmata, maar, omdat hij bang was te weinig nederig te schijnen, vroeg hij dat dit teken niet zou verschijnen op zijn handen op zijn voorhoofd maar op zijn voeten.

Mijn niveau-verschuiving duurde slechts enkele minuten, maar toen ik terugkeerde tot het normale waakbewustzijn, besepte ik dat de wonde in de enkel van de jongen precies samenviel met de door de buitenkant van de voet gedreven spijker van de gedaante aan dat martelend realistisch crucifix. De datum en andere omstandigheden bleven vaag, maar ik meende dat de monnik een Spanjaard was, gestorven zonder absolutie te hebben verkregen, misschien in de 18e eeuw tijdens een missie naar Zuid-Amerika.

Ik wist, met de innerlijke zekerheid die veel meer geldigheid heeft dan logisch redeneren, dat het supra-fysiek van de monnik zijn energie alleen zou vrijgeven (en, daarmee zijn capaciteit in te werken op het lichaam van de jongen) als hem een symbool van absolutie werd geschonken dat hij zou herkennen. Hij eiste de vrijheid, verleend door een op de juiste wijze geladen eucharistie. Dus, terwijl ik een glas port naam en een biscuitje, hield ik daar mijn handen overeen en bad zeer intens dat ik het voertuig mocht zijn voor de noodzakelijke zegening. Ik had al ontdekt dat de jongen hoegenaamd geen belangstelling had voor incarnatie of enig aanverwant onderwerp. Hij was opgevoed in een zeer puriteins gezin, waardoor hij een afkeer had van iedere vorm van religie en het had hem kennelijk opgelucht toen hij vernam dat niemand van ons ter kerke ging.

Dus bracht ik hem iets dat een volkomen wereldlijk glas port met een biscuitje scheen te zijn. Achtenveertig uur later bracht ik hem weer weg om zijn verband te laten verwisselen. De dokter zei naderhand dat hij tegen mij dat hij nauwelijks zijn ogen of neus kon geloven toen hij een volmaakt schoon, droog windsel van de wonde aftrok en zag dat daar in de diepte reeds gezond weefsel aanwezig was. Er kwam geen herhaling van de infectie; evenmin leed de jongen nog enige pijn aan zijn been. De beschadiging aan het bod was echter zo uitgebreid dat het te breekbaar bleef om zijn gewicht gelijkmatig te dragen, en twee jaar later, kwam hij tot de slotsom dat hij beter zou lopen met hun kunstvoet. Dus liet hij de voet amputeren en, na deze operatie genas hij zonder speciale bijzonderheden. Tot daar de tekst van Joan Grant.

Twee dingen vallen op:

(1) de franciscaanse mystiek van het lijden bij de monnik, die, om met de gekruisigde Christus mee te lijden, de stigmata, de lichamelijke uitdrukking van de nagel- en de speerwonden van Jezus in handen, borst en voeten, wenst;

(2) het feit dat hij zonder zijn zonden gebiecht te hebben (absolutie) sterft. Deze twee hangen samen zodat zijn etherisch-astraal lichaam in één stigma geraakt is en, door repercussie, zijn fysisch lichaam, op één-éénduidige wijze, ziek maakt. De bezwering van dit occulte kwaad

geschiedt langs het pre-existentiële geloof in de katholieke sacramenten om (want zijn puriteinse religie-afkeer maakte hem ‘wereldlijk’ (seculair) gezind, en wel zo dat de eucharistische zinnebeelden,

1. vermomd door een op het eerste gezicht louter seculair (= wereldlijk aards) gebaar, een biscuitje als brood, een glas port als wijn,

2. gekoppeld aan intens gebed van de bezweerster, zijn ziek fijnstoffelijk lichaam, en meteen zijn grof stoffelijk lichaam, genezen.

Men weet dat het doopsel het christelijke basissacrament is dat het als hem eigen rol heeft, de erfzonde te vergeven op grond van Gods grote barmhartigheid op het einde der tijden die met Jezus' verrijzenis beginnen. Men weet ook dat het doopsel, tot voor de nieuwe godsdienstleer en theologie, met een drievoudig exorcisme gepaard ging. Zou de ware achtergrond van deze handelwijze van de kerk niet juist te vinden zijn in het pre-existente kwaad en het besef ervan?

II D. Algemeen besluit.

We zijn met opzet begonnen met de demonistische opvatting: deze duiding is oud; de heer Van Dam is een schitterend vertegenwoordiger van deze zienswijze.

1. Maar er is een zwakke plek aan: deze opvatting is blijkbaar juist maar beperkt. Haar fout bestaat in de uitbreiding tot alle gevallen. De oorzaak van die overdrijving ligt in het bijzondere anti-occultisme dat alle occultisme onmiddellijk of middellijk wil vereenzelvigen met demonie.

2. De tweede zwakke plek, die met de zo-even genaamde samengaat, is de opvatting van ‘kennis van zaken’ al of niet verbonden met ‘charismatische toerusting’ (d.i. met a. kennis, d.i. bovennatuurlijk inzicht en b. onderscheiding der geesten, dit is het vermogen om geesten van niet geesten en goede van boze geesten te onderscheiden; beide gesteund op vervulling met de Heilige Geest, aldus Van Dam, *Demonen, eruit in Jezus' naam*, blz. 92; blz. 95 - 97.

Ad(1). Het is onweerlegbaar bewezen dat de verstandelijk steekhoudende feiten en duidingen zijn die voor een, zij het dan ook ‘beperkte’ spiritistische, humanistische en zelfs pre-existentiële diagnose en bezwering pleiten, die door Van Dam nergens met steekhoudende bewijzen ongedaan gemaakt worden. Hand in hand daarmee gaat het feit dat spiritisten, dynamisten en pre-conceptionisten resultaten boeken daar juist waar daar juist waar demonisten falen.

Wanneer de demonisten daarop antwoorden dat deze drie soorten exorcisten d.m.v. demonen, demonen bedrijven, dan verwijzen wij hen naar Jezus' zelfverdediging Mk. 3: 20-30; Mt 12: 24-32; Lk 11: 15-23. De Schriftgeleerden beweerden van Jezus dat Beëlzebub in hem huisde en dat Hij door middel van de vorst des duivels de duivels uitdreef. Waarop Jezus: “Hoe kan de ene Satan de anderen uitdrijven? En hij wijst op het standhouden van het rijk van

Satan en op het feit dat alleen een sterkere dan Satan kan overwinnen. En let op: Jezus spreekt deze zelfverdediging uit als een algemeen geldende wet, die dus ook voor anderen dan Jezus' geldt.

Besluit: laat ons niet te gemakkelijk demoniseren.

Ad(2). Van Dam werkt met een tweeledig: ofwel kennis van zaken, wat wij pragmatisch zouden heten, ofwel charismatische toerusting, iets wat wij één, en wel een kostbaar, geval van helderziendheid, resp. heldergevoeligheid zouden heten, iets paranormals dus dat aan Geestvervulling is te danken.

Maar het is evident dat er een derde vorm is, namelijk de niet van de geestvervulling voortkomende, maar daarom nog niet ermee strijdige paranormale gave van helderziendheid, resp. heldergevoeligheid die onmiskenbaar een aantal mensen, zogenaamde begaafden of ingewijden (adepten ook geheten) bezitten.

Van Dam spreekt, o.c., 96, van mensen die demonen als zwarte schimmen of als vieze diergestalten waarnemen (men denke aan de kunstmatige elementaal Fenris die Dion Fortune zelf schiep; men denke aan de zwarte schimmen der spiritistische ervaring).

1. gezicht (men 'ziet' het aan de ogen, aldus Van Dam),

2. reukorgaan (men ruikt wierook),

3. gevoel (men voelt hoofdpijn, druk op de borst, alle spiritisten en magisten kennen die druk uitstekend en kunnen hem zelf verwerken, de enen met behulp van geesten, de anderen door kunstmatige elementalen of door uittreding, met etherisch-astrale materialisering dus, spanning op de maag, misselijkheid, geeuwneiging, enz., allemaal dingen die occultisten minstens even goed kennen als charismatici en waarvan zij bovendien nog een rationele uitleg kunnen geven,

4. denkvermogen (Van Dam spreekt van ingevingen: alle occultisten van enig ernstig gehalte krijgen ingevingen door, ja zelfs als een stem die spreekt), al deze gescherpte waarnemingsvormen zijn, behalve bij charismatici, ook bij occultisten aanwezig en daarmee werken zij, bij de diagnose evengoed, zonder geestvervulling.

Besluit: niet een tweeledigheid (1. kennis van zaken en 2. charisma), maar een driedig schema (1. kennis van zaken (pragmatica), 2. charisma, 3. occult waarnemingsvermogen) laat de feiten recht wedervaren.

De gave van onderscheid is dan ook meer dan het kunnen nagaan of verschijnselen "ziekelyk of demonisch" zijn (o.c. 96), zoals Lechler zegt: die tweeledigheid moet verbreed tot een driedigheid (1. ziekelijk, 2. occult (spiritistisch, magisch, pre-conceptioneel), 3. demonisch).

Overigens noteert Van Dam dat de onderscheidingsgave kan groeien door de ervaringen die men opdoet (o.c., 96), hetgeen erop wijst dat die gave van de Geest een bovennatuurlijke vorm is van een gewone natuurlijke, maar occulte (= buitennatuurlijke) begaafdheid.

Niet tevergeefs heeft de traditionele theologie in de mens niet twee maar drie stadia in aanlegvorm onderscheiden: **1.** natuurlijk, **2.** buitennatuurlijk (occult), **3.** bovennatuurlijk (aan bijzonder Goddelijk ingrijpen te danken).

Het eenzijdige supernaturalisme (zoveel mogelijk aan het bovennatuurlijke toeschrijven) heeft :

- 1.** het demonisme als gevolg doordat het occulte geen plaats meer krijgt,
- 2.** maar als gevolg eveneens een naturalisme (noch aan het goddelijke noch aan het occulte, maar alleen aan dat natuurlijk alles toeschrijven).

Samengevat: we zijn van enkele interpretaties vertrokken en stellen vast dat deze zienswijze nog tot de beste resultaten leidt.

A. T'Jampens

05. 02. 1976

Exorcistiek (Bezweringstheorie). Deel II (p. 14)

Exorcistiek: Uitgangspunt: “prikkel (P) - antwoord (A).

II B. algemene omschrijving van kwaad en bezweren. (p. 14-15)

B (I): Het kwaad.

- a. de voorgrond: vijf hoofdsoorten
  - (1). Mensen die bezeten zijn
  - (2). Bewoners van plaatsen waar het spookt
  - (3). Mensen die voortdurend (occulte) mislukkelingen kennen,
  - (4). Mensen die lijden onder een occulte vorm van seks,
  - (5). Mensen met een occulte ziekte,
- b. de achtergrond.
  - b.1. de occulte aanval /de kwaadaardige invloed. (p. 15)
    - (a) de aanval gaat uit van iemand.
      - 1. de demonistische interpretatie:
      - 2. de occultistische interpretatie (p. 16);
de spiritistische interpretatie
de magistische interpretatie
    - (b) het is niet duidelijk van wie de aanval uitgaat.
      - 1. geladen plaatsen in het landschap
      - 2. plaatsen waar zich hevige emoties hebben voorgedaan. (p.17)
  - b2. De aanval gaat uit van fijnstoffelijke wezens (p. 18).
    - 1. fijnstoffelijk geschapen gedachtevormen.
    - 2. negatieve gedachten en gevoelsvormen van mensen zelf (p.19).
- c. kwaad uit een ver verleden
  - a. uit een vooraf bestaan in de fijnstoffelijke wereld;
  - b. uit een vorige incarnatie

B(II). De bezwering of het exorcisme (p.20)

- a. bezwering als actie – reactie
  - a1. Het woord ‘bezweren’
  - a2. Een definitie
  - a.3. Het Gentse Pastorale (p.21)
- b. wederkerige en overgankelijke neutralisering van het kwaad (p. 21)
  - b1. verdediging tegen een lotsworp.
    - (1). uitzuivering van het denk- en gedachteleven (p. 22).
    - (2) vermeerdering van de geestelijke krachten
    - (3) activering der astrale krachten
  - b2. het onderscheid tussen zelfverdediging en bezwering (p. 23)
    - a. opvoeding – bevrijding
    - b. de structuur der neutralisering
een mentaal, geestelijk, astraal aspect
  - b3. het aanrakingsaspect (p. 24)

B(III). De geneeskundige en psychiatrische zijde. (p.25)

- a. de psychiatrische zijde van het kwaad
diagnose/ psychotherapie
- b1. De neurose (p.26).

- b.2. Normaal, abnormaal, paranormaal (p.26)
- b.3. exorcisme en geneeskunde lopen ineen (p.27)
- b.4. bezwering en magnetisering lopen ineen

Een aantal handgeschreven bladzijden ontbreken...

- a.3. contact met doden : zeven mogelijkheden van contact (p. 27)
- b.1. Paranormaal begaafden zien de dood op drie mogelijke wijzen (p. 28)
- b.2. Het sterven, helderziend bekeken (p. 29).
- b.3. contact met gestorvenen (p. 30)
  - 1. Dr. Carl A. Wickland, Thirty years among the dead, De structuur van de spiritistische bezwering (p. 32)
  - 2. Raoul Montandon, Maisons et lieux hantés, (p. 33)

II.C.(III). De magistrale of dynamistische interpretatie. (p. 34)

II.C.(III)A. De transitieve (overgankelijke) interpretatie.

- a. Stoffelijke bewustzijnsinhouden.
  - W.H. Gmelig Meijling, Wim Gijsen, De aura
- b.1. het wezen der zwarte magie (p. 35)
  - (a) autosuggestief / heterosuggestief (p. 36)
  - (b) Hypnotisch: fascinatie – slaap hypnotisch – telepathisch
    - Gerda Walther, Phänomenologie der Mystik, (p. 36)
    - Een mens onbewust beïnvloeden. (p. 37)
- b2. een verdere stap in de zwarte magie. (p. 38)
  - Margueritte Gillot, Op de drempel van het onzichtbare,
  - Raoul Montandon, de spookgeschiedenis van Cideville (p. 39)
- c. De oplopende magie (p. 43)
  - 1. mensen, nog in leven, maar uitgetreden (p. 43)
  - 2. astrale bewustzijnsinhouden (p. 44)
  - 3. dierenzielen (p. 44)
  - 4. lagere geesten (p. 44)
- c1. Marguerite Gillot, Op de drempel van het onzichtbare, (p. 45)

II C (III) B. De reflexieve (lusvormige) interpretatie. (p. 48)

- a. Dion Fortune, Psychische zelfverdediging,
- b. Zenuwuitputting en verstandsverbijstering (p. 49)
- c. subjectieve hallucinaties
  - c.1. eidetisch begaafde mensen (p. 49)
  - c.2. repercussie of weerkaatsing (p. 50)
    - (1) vreemdsoortige grofstoffelijke kentekens
    - (2) de kunstmatige elementaal, (p. 51)
- d. Het bewustzijn en de ethisch-astrale laag. (p. 53)
  - d1. ‘hallucinaties’ of als etherisch-astrale wezens?
  - d2. De opvoedende rol der aloude godsdiensten.
    - Opmerking: A.N. Aksakow, Animisme en spiritisme (p. 54)

II C (IV) De preëxistentiële, preconceptionele interpretatie. (p. 54)

- a1. Pre-ëxistentie en occulte belastheid.
- a2. Het begrip ‘erfzonde’. (p. 55)
- b1. Paul Bauer, Horoscop und Talisman (p. 56)

b2. Joan Grant en Denys Kelsey, Meer dan één leven, (p. 58)

II D. Algemeen besluit. (p. 60)

7. Besluit (p.63 tot 64)

Men kan zich bij tekst van Herbert Haag de vraag stellen of zijn visie op religie wel van enig dynamisme getuigt, of zijn religie nog wel ‘werkt’, of er nog kracht van uitgaat. Wanneer inderdaad al het paranormale geweerd wordt, ligt de klemtoon dan niet veeleer op folklore, sociologie en psychologie, kortom, op het profane? Dit laatste geeft veeleer de huidige tijdsgeest weer. Wat niet strikt wetenschappelijk kan aangetoond worden, heeft nauwelijks een reden van bestaan. En zolang je niet begint over fijnstoffelijke wezens en paranormale fenomenen, dan is religie geoorloofd. Zo niet, dan nemen we je niet meer ernstig. Tenminste, zo denken heden heel wat mensen.

Iedereen ziet onmiddellijk het onzinnige in van de bewering : “Antarctica bestaat niet, want ik ben er nog nooit geweest”. Maar niet iedereen is zich van een analoge fout bewust bij een redenering als : “Paranormale ervaringen bestaan niet, want ik heb er nog nooit één gehad.”

En toch, zowat alle niet Westerse culturen van alle tijden spreken van dergelijke ervaringen. Ook de Bijbel barst ervan. Lezen we b.v. *Lucas 8:43*, waar Jezus zegt dat iemand Hem had aangeraakt, want Hij had een kracht van zich voelen uitgaan. Dan blijkt dat een vrouw die al jaren aan bloedvloeiing leed, achter zijn rug de zoom van zijn kleed had vastgehouden. Zij geloofde dat ook Jezus’ kleed deelde in zijn bijzondere levenskracht, en dat zij, als ze zijn kleed kon aanraken, op haar beurt ook zou delen in die hoge levensenergie. Dan, zo meende ze, zou ze van haar kwaal genezen worden. Indien de vrouw een zogeheten sensitieve was, dat zou zij op haar beurt die invoer van energie gevoeld hebben, b.v. door zachte tintelingen over haar hele lichaam.

De evangelietekst vervolgt dat zij inderdaad genes.. Ook *Lucas 6:19* vermeldt dat een hele menigte Jezus wilde aanraken omdat er een kracht van Hem uitging die allen genes. De westerse mens voelt dergelijke krachten nauwelijks nog aan. Sensitieven zullen je echter vertellen dat ze b.v. bij het bidden, hun kruinchakra voelen opengaan, en dat ze hun handen voelen tintelen, tenminste als ze niet vrezen om hun uitspraak belachelijk gemaakt te worden. Helderzienden zeggen je dan weer dat ze deze helende krachten ook ‘zien’, als myriaden kleine lichtende puntjes die bij het bidden of bij enig ander magisch werk op je afkomen. Magiërs beweren dat ze deze krachten ook kunnen richten en aanwenden om er praktische resultaten mee te bereiken.

Dit alles staat haaks op de visie van Herbert Haag en is in tegenspraak met wat in de reportage over Mobutu aangetoond wordt, of door de tekst over de Roemeense dictator, en ook door de evangeliën en de wonderwerken van Jezus. Uiteraard met het immense verschil dat Jezus getuigt van een hoge ethiek en dat zijn juist kracht getuigt van het oplossen van

levensproblemen. En dit terwijl de zwart-magische werkwijze van de beide dictators juist heel wat problemen veroorzaken.

Met het religieuze axioma dat energieën niet bestaan zonder fijnstoffelijke wezens die ze bezitten, en dat deze energieën ten goede of ten kwade kunnen aangewend worden, ligt het voor de hand te besluiten dat er goede en kwade wezens bestaan. Noemen we ze engelen of duivels, goede of kwade geesten, demonen...

Ofschoon het thema van deze tekst het kwaad wil behandelen, toch hebben we ook naar helende krachtwerkingen en genezingen verwezen. Net zoals men iemand kan helen, kan men ook iemand schaden. De werkwijze lijkt op een manier analoog, maar tegengesteld. De doorgedreven studie van niet-Bijbelse religies, met hun rituelen en indrukwekkende magische prestaties wekt verbazing. Maar leidt er eveneens toe dat men ook meer inzicht krijgt in de dynamische krachtwerking van het christendom.

Na al het vorige lijkt het de evidentie zelf dat “de kinderen van de duisternis” op dat magische gebied heel wat ondernemender zijn dan “de kinderen van het licht”. Het was Baudelaire die stelde dat de grootste list van de duivel erin ligt te laten geloven dat hij niet bestaat.

Doch laten we het aan de lezer of lezeres over, om bij dit alles tot een overwogen keuze te komen.

De webmaster,

22 01 2023